

Vlaams
Parlement

vergadering **C39 – OND4**
zittingsjaar 2010-2011

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen

van 21 oktober 2010

INHOUD

Vraag om uitleg van mevrouw Irina De Knop tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de hervorming van het omkaderingssysteem voor het basis- en secundair onderwijs - 85 (2010-2011)	
Interpellatie van mevrouw Gerda Van Steenberge tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de huidige financieringsregeling van het gewoon voltijds secundair onderwijs en de uitbreiding van het GOK-decreet tot toekomstige financieringsregeling - 10 (2010-2011)	3
Met redenen omklede moties	10
Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het onderzoek naar de hinderpalen voor de automatische toekenning van school- en studietoelagen - 2512 (2009-2010)	11
Vraag om uitleg van de heer Erik Tack tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het opheffen van de vestigingsquota voor geneesheren - 2529 (2009-2010)	
Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Vanderpoorten tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het toelatingsexamen tot de opleiding Geneeskunde - 118 (2010-2011)	14
Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het decreet Leren en Werken en de opvolging van de uitvoering ervan - 7 (2010-2011)	19
Vraag om uitleg van mevrouw Gerda Van Steenberge tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over maatregelen om het tekort aan leerkrachten op te vangen - 70 (2010-2011)	
Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Vanderpoorten tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het lerarentekort - 135 (2010-2011)	
Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het dreigend lerarentekort in Antwerpen en Vlaanderen - 199 (2010-2011)	
3 bijlagen	24
Vraag om uitleg van mevrouw Irina De Knop tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het onderwijs in de gemeenschapsinstellingen - 136 (2010-2011)	31

■

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert

Vraag om uitleg van mevrouw Irina De Knop tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de hervorming van het omkaderingssysteem voor het basis- en secundair onderwijs - 85 (2010-2011)

Interpellatie van mevrouw Gerda Van Steenberge tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de huidige financieringsregeling van het gewoon voltijds secundair onderwijs en de uitbreiding van het GOK-decreet tot toekomstige financieringsregeling - 10 (2010-2011)

De voorzitter: Mevrouw De Knop heeft het woord.

Mevrouw Irina De Knop: Voorzitter, het Vlaamse Onderwijs gooit internationaal hoge ogen. Dat blijkt uit het zogeheten PISA-onderzoek (Programme for International Student Assessment) van de OESO, dat de vaardigheden en kennis voor wiskunde, wetenschappen en lezen op 15-jarige leeftijd nagaat. Bij die tests scoort een vrij grote kopgroep van Vlaamse jongeren internationaal gezien heel goed. U hebt dat hier zelf ook al vermeld.

Maar aan die score zit ook een minpunt: de kloof tussen de beste en de slechtste resultaten is bij de Vlaamse leerlingen zeer groot. Meer dan één op vier leerlingen heeft op 15-jarige leeftijd schoolachterstand opgelopen. De Vlaamse overheid heeft het afgelopen decennium, via het GOK-beleid, dat bestaat uit drie grote maatregelen, heel wat inspanningen geleverd om aan deze zwakheid te werken. Scholen die veel leerlingen rekruteren waarvan de onderwijskansen zijn bedreigd, ontvangen extra lestijden en middelen om schoolachterstand te vermijden.

Ik heb altijd fel achter het GOK-beleid gestaan. Ik was dan ook verrast toen ik uit een studie van het Centrum voor Sociaal Beleid van een professor die ons allen heel goed bekend is en toch een goede reputatie heeft, leerde dat het niet zo goed gaat met ons GOK-beleid. Uit de studie blijkt namelijk dat de achterstandpercentages sterk gelijklopen in GOK-scholen en niet-GOK-scholen. Zo realiseren niet GOK-scholen een aandeel leerlingen met achterstand van 12 percent, wat weinig verschilt met het achterstandspercentage in GOK-scholen waar het 13 percent is.

Verder geeft de studie ook aan dat het oplopen van schoolachterstand in het Vlaamse onderwijs een heel sterk sociaal gelaagd fenomeen is. We hebben daar al vaak over gediscussieerd in deze commissie. We hebben dan vastgesteld dat ons onderwijs blijkbaar ongelijkheden reproduceert. De studie bevestigt dat. Zo hebben kinderen met een laag opgeleide moeder of vader drie keer meer kans op leerachterstand dan leerlingen met een moeder en vader met een hoge opleiding. Leerlingen die leven in een gezin waarin niemand actief is op de arbeidsmarkt hebben zelfs zes keer meer kans op achterstand dan kinderen uit een gezin waar beide ouders werken.

Hoewel de studie zich baseert op data die zijn verzameld in 2004-2005, en geen oorzakelijk verband aantoonst tussen de opgeleverde statistieken, zijn de conclusies toch belangrijk. GOK-leerlingen doen het niet beter als ze in een GOK-school zitten dan wanneer ze in een niet-GOK-school zitten.

Naast het verder remediëren van de sterke sociale gelaagdheid van de schoolse achterstand, pleiten de onderzoekers van de studie ervoor om een onderzoek naar de doelmatigheid van de GOK-middelen te overwegen. In uw beleidsnota, minister, kondigt u een hervorming aan van de omkadering voor het basis- en secundair onderwijs tegen 1 september 2011. Met de hervorming wilt u ervoor zorgen dat het basis- en secundair onderwijs systematisch rekening houdt met factoren van achterstelling van leerlingen. Het besluitvormingsproces om tot deze nieuwe regelgeving te komen, zou nu lopen.

Het is inderdaad belangrijk om bij de totstandkoming van de nieuwe omkadering voldoende tijd te plannen voor discussie ten gronde over de middelen die worden ingezet om kwaliteitsvol onderwijs te organiseren voor alle kinderen en om een oplossing te bieden aan het probleem van sociale ongelijkheid, want blijkbaar slaagt het GOK-beleid daar niet helemaal in. Ik verwijs hierbij naar de resolutie van de heer De Meyer waarin hij vraagt om tijdig de ontwerpen van decreet in te dienen met het oog op een ordentelijke start van het volgende schooljaar.

Minister, deelt u de analyse van de studie van het Centrum voor Sociaal Beleid van de Universiteit Antwerpen betreffende de sociale gelaagdheid van schoolachterstand in GOK- en niet-GOK scholen? Wordt er nu reeds onderzoek gevoerd naar de doelmatigheid van de huidige GOK-middelen? Zo ja, wat zijn de resultaten hiervan? Waarschijnlijk gaat u hierop antwoorden dat ik de evaluatie moet afwachten. Zo neen, wanneer wordt dit gepland in het kader van de uittekening van een nieuw omkaderingssysteem voor het basis- en secundair onderwijs?

Acht u het wenselijk om te onderzoeken of andere socio-economische indicatoren zoals de activiteitsstatus en het inkomen van de ouders in de omkadering kunnen worden gehanteerd? Op welke manier en wanneer zal er tijdens de besluitvorming naar het nieuw omkaderingssysteem worden bepaald welke beleidsprioriteiten de meeste middelen zullen krijgen? Zal het nieuwe systeem voorzien in bijkomende middelen voor scholen waar leerlingen les volgen die een taalproef hebben afgelegd? Hoe wilt u voorkomen dat de integratie van de GOK-uren in het omkaderingssysteem zou leiden tot een verminderde aandacht voor het gelijkekansenbeleid in de school? Is de controle daarop enkel een taak voor de inspectie? Hoe gaat u waarborgen inbouwen? Hoe passen de plannen voor de uittekening van een nieuw omkaderingssysteem binnen een mogelijke globale herziening van het GOK-beleid?

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Voorzitter, minister, collega's, mijn vraag heeft een totaal andere invalshoek dan die van mevrouw De Knop. Raar maar waar, maar we komen in feite tot dezelfde vraagstelling.

Ik stel mijn vraag als jurist. Ik heb geen onderwijsopleiding gehad, en ik heb ook nooit in het middenveld van het onderwijs gewerkt. Ik ben juriste en ik ben enorm geïnteresseerd in legistiek en wetsevaluatie. Ik vind het heel belangrijk dat we als wetgever correcte wetgeving afleveren.

2 weken geleden was het Rekenhof hier aanwezig. Toen hebt u gezegd dat u het zeer belangrijk vindt dat de aanbevelingen van het Rekenhof worden gelezen en ter harte worden genomen. Ik heb toen gezegd dat ik een interpellatie in de maak had, onder meer op basis van een rapport van het Rekenhof.

Wij hebben dat rapport besproken op 25 maart 2010. Het gaat over de financieringsregeling van het gewoon voltijds secundair onderwijs. Om kwaliteitsvol onderwijs mogelijk te maken, voorziet het GOK-decreet II in omkaderingsmiddelen, vertaald in een toe te kennen pakket uren-leraar per leerling. Zonder dat het decreet in criteria heeft voorzien, heeft de Vlaamse Regering de omkadering gedifferentieerd volgens de graad, de onderwijsvorm en studierichting en het daarin ingeschreven aantal leerlingen. Men gaat dus uit van het begrip klasgrootte.

Uit een onderzoek van het Rekenhof blijkt dat scholen nog steeds meer uren aanwenden voor het aso en de derde graad van het tso, ten koste van de eerste en tweede graad tso en het bso. Dit komt doordat er te veel studierichtingen in het aso zijn. Het Rekenhof pleit trouwens voor het afslanken van het aantal studierichtingen. Doordat er zoveel studierichtingen in het aso zijn, zijn er minder leerlingen per leraar en worden al die uren ook geconcentreerd in het aso, ten koste van het bso en het tso. Dit is wel een totaal andere discussie: het gaat hier over een heropwaardering van het tso en het bso via uren-leraar.

De discussienota ‘financiering leerplichtonderwijs’ van de minister stelt voor het leerplichtonderwijs een nieuwe omkaderingsregeling in het vooruitzicht, gebaseerd op zowel leerlingenkenmerken – kenmerken die samenhangen met de persoonlijke eigenschappen en de sociale context – als schoolgebonden kenmerken – grootte en studierichting. Ook de vrije keuze zou daarbij gehanteerd worden als schoolkenmerk.

De beleidsnota Onderwijs 2009-2014 stelt een nieuw omkaderingssysteem tegen 1 september 2011 in het vooruitzicht. De overheid kent ook uren-leraar toe aan de scholen op basis van de kansarme leerlingen, maar die uren vallen nu buiten de gewone omkadering; het zijn extra uren-leraar, de zogenaamde GOK-uren. In de nieuwe regeling zullen die worden opgenomen in de gewone omkadering. Minister, u wenst dus in de toekomstige financieringsregeling zowel de huidige financieringskenmerken – klasgrootte – als de financieringskenmerken van het GOK-decreet – persoonlijke eigenschappen en sociale context – toe te passen.

De Kennis- en Wetsmatiging van de Vlaamse overheid zegt in haar brochure ‘Kenmerken van goede regelgeving’ op pagina 28 en 29: “Goede regelgeving is gebaseerd op alle nuttige wetenschappelijke en empirische informatie die redelijkerwijze beschikbaar is over onder andere de noodzaak, alternatieven en effecten van voorgenomen wetgeving. Die informatie versterkt de rationele, analytische basis voor beslissingen. Onderbouwing is met name gericht op een juist inzicht in de feitelijke toestand waarop de regelgeving van toepassing zal zijn en in de gevolgen die de regelgeving zal hebben. Het maakt het mogelijk de doeltreffendheid en de doelmatigheid in te schatten en erover te waken dat de ontworpen regelgeving geen ongewenste neveneffecten heeft.” Zoals u zegt, minister: meten is weten.

Alvorens over te gaan tot een nieuwe financieringsregeling op basis van de huidige omkaderingskenmerken en de kenmerken van het GOK-decreet, moet men minstens deze bestaande kenmerken evalueren en de nieuwe differentiaties en hun gewicht voldoende onderbouwen. Uit het verslag van het Rekenhof van 6 januari 2010 over de huidige omkadering van het secundair onderwijs blijkt dat de overheid nog geen globale evaluatie van de huidige omkaderingsregeling heeft uitgevoerd. De overheid is nog niet nagegaan wat de werkelijke klasgrootte is in de scholen en wat de invloed ervan is op de leerlingenresultaten. Minister, u hebt trouwens deze voormiddag nog gezegd dat u de klasgrootte niet kent. U stond er zelf ook over verbaasd.

In 2003 voorzag de decreetgever in de mogelijkheid de vrijheid van de uren-leraar door de scholen te beperken op basis van de vaststelling van de onderwijsinspectie, maar de overheid heeft de aanwending niet meer geëvalueerd, noch bijgestuurd. De onderwijsinspectie onderzoekt het klasgroottebeleid in de scholen en formuleert werkpunten, maar over het effect ervan zijn geen gegevens voorhanden.

De overheid evalueerde in 2004 de rationalisatie van het studietoelaatbaarheidsaanbod door de scholengemeenschappen. Ze kwam tot de vaststelling dat die niet leiden tot de afbouw van dunbevolkte studierichtingen, maar stuurde niet bij. Rationalisatienormen op het niveau van onderwijsvorm, graad, studiegebied of studierichting zijn nog steeds niet vastgesteld. De invloed van de verlaging van het aanwendingspercentage in 2005 op het studietoelaatbaarheidsaanbod is de overheid niet nagegaan.

De geplande nieuwe financieringsregeling van de omkadering stuurt aan op een onderwijsverstrekking die als geheel gericht is op gelijke kansen. Om het aantal toe te kennen uren-leraar te differentiëren, zullen ook de criteria van het GOK-beleid gehanteerd worden. Het is dan ook noodzakelijk de doelmatigheid van het geïntegreerd ondersteuningsaanbod te meten. Dat is ook decretaal vastgelegd. De administratie heeft echter tot hiertoe haar decretaal opgelegde opdracht om het geïntegreerd ondersteuningsaanbod driejaarlijks aan een doelmatigheidsanalyse op macroniveau te onderwerpen, nog niet uitgevoerd. Een dergelijke analyse is evenmin gevraagd aan de inspectie of het onderwijskundig onderzoek, waardoor de Vlaamse overheid geen zicht heeft op de effectiviteit van het GOK-beleid. Minister, ik was daarover ten zeerste verbaasd. Als u het GOK-beleid wilt integreren als nieuwe omkadering voor de

financiering, maar u hebt nog geen zicht op de effectiviteit van het GOK-beleid zoals het nu is, is dat een vreemde manier om een nieuwe wetgeving samen te stellen.

Minister, waarom is een globale evaluatie van de huidige omkaderingsregeling in het voltijds secundair onderwijs nog niet uitgevoerd? Zult u dit nog doen voor september 2011? Zo ja, wat is het tijdsplan? Zo neen, waarom niet? Waarom heeft de administratie tot hiertoe haar decretaal vastgelegde opdracht niet uitgevoerd? Hoe verwerft u een zicht op de effectiviteit van het GOK-beleid? De volgende driejaarlijkse periode loopt af tegen september 2011, wanneer de nieuwe omkaderingsregeling klaar zal zijn. Zult u alsnog aan deze decretale opdracht voldoen en een doelmatigheidsanalyse van het GOK-decreet doorvoeren?

De voorzitter: Mevrouw Poleyn heeft het woord.

Mevrouw Sabine Poleyn: Voorzitter, ik wil me aansluiten bij het onderwerp, om specifiek te vragen naar een evaluatie van de nieuwe financiering van de werkingsmiddelen. Mevrouw Van Steenberge verwijst naar het huidige systeem. We hebben de financiering via de werkingsmiddelen al aangepast een aantal jaar geleden, waarbij we ons voor 10 percent in het secundair en voor 14 percent in het basisonderwijs baseren op de vier leerlingenkenmerken die op gelijke kansen gericht zijn. Het is cruciaal dat we weten wat de analyse en de evaluatie daarvan is voor we het invoeren in de omkadering.

Minister, wat betreft de bandbreedte, 10 percent of 14 percent, is de vraag: wat is legitiem? Hoe ver kunnen we daarin gaan? Voor ieder kind moet iedere school volwaardig worden gefinancierd om in de basisfinanciering van het onderwijs te kunnen voorzien. Er mag volgens mij maar een deeltje daarvan gaan naar gelijke kansen omdat onderwijs maar voor een deel een instrument is om tot gelijke kansen te komen. Voor het belangrijkste deel moet het zijn basistaak kunnen vervullen, namelijk opvoeding en onderwijs.

Ik hoor nogal wat reacties. Vorige week nog betwistte de Werkgroep Kleuterscholen de 14 percent. Men vond dat wat hoog. Hoe ver kan men daarin gaan? Minister, ik heb vorige week aangehaald dat er een kloof is tussen het verschil tussen financiering en het totaal per school die we in de gaten moeten houden. Ik heb in januari van dit jaar een schriftelijke vraag gesteld om eens in de praktijk de financiering van alle scholen te vergelijken met de oude regelgeving van de werkingsmiddelen. Op het niveau van het secundair onderwijs zag je een verschil tussen een school die 72 percent minder ontving en een school aan de andere kant van de curve, die 195 percent meer ontving. Natuurlijk kunnen daar ook andere factoren in meespelen, zoals herschikkingen op school. Toch dreigt er een grote kloof te ontstaan in de financiering tussen onze scholen. Dat is één vraag in de evaluatie van de nieuwe financiering van de werkingsmiddelen: zit de bandbreedte wel goed, moeten we die niet verlagen, wordt dat niet geëvalueerd?

Daarnaast zijn er de vier indicatoren zelf. Ik ben socioloog van opleiding. Ik vind het fantastisch interessant om te bekijken hoe je indicatoren die wijzen op achterstelling of kansarmoede, kunt hanteren in de financiering van het onderwijs. Vanaf het begin was het duidelijk dat drie indicatoren hetzelfde meten. Je zou de vier indicatoren kunnen herleiden tot twee, namelijk enerzijds de thuistaal en anderzijds het diploma van de moeder, wat volgens mij de enige significante indicatoren zijn. In het antwoord op mijn schriftelijke vraag leek men aan te geven – men kon nog geen volledige duidelijkheid geven omdat het nog te vroeg was – dat het opleidingsniveau van de moeder belangrijker was dan bijvoorbeeld de buurt of het feit of men een schooltoelage ontvangt of niet. Het lijkt me logisch dat men bij een evaluatie of bij het invoeren van nieuwe leerlingenkenmerken voor de financiering van de omkadering, de vraag stelt of men bij de vier indicatoren blijft dan wel ze herleidt tot twee. Dat is een tweede aspect dat ik graag geëvalueerd zou zien.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Ik deel de analyse dat schoolse achterstand, en schoolse prestaties in het algemeen, in Vlaanderen sterk sociaal gelaagd zijn. Deze problematiek is uiteraard al langer gekend.

Uit internationale studies zoals het Programme for International Student Assessment (PISA) blijkt dat onderwijsprestaties in de meeste landen beïnvloed worden door de sociale achtergrond van de leerlingen. Uit die onderzoeken blijkt ook dat deze kloof in Vlaanderen sterker is dan in de meeste andere landen. De onderzoekers van het Centrum voor Sociaal Beleid van de Universiteit Antwerpen stellen vast dat de achterstellingspercentages in GOK-scholen sterk gelijk lopen met die in niet-GOK-scholen, en stellen zich daarom de vraag of de criteria om GOK- en niet-GOK-scholen van elkaar te onderscheiden wel afdoende zijn. Dat geldt in het bijzonder voor GOK-scholen met een lage concentratie van GOK-leerlingen, namelijk 10 tot 17 percent, die weinig zouden verschillen van niet-GOK-scholen voor wat betreft hun sociale samenstelling en het oplopen van schoolse achterstand.

Ik zou toch voorzichtig zijn met het maken van conclusies. Dit onderzoek is immers gebaseerd op een zeer beperkte steekproef tijdens het schooljaar 2004-2005. In absolute aantallen bijvoorbeeld gaat het om 16 leerlingen met schoolse achterstand in niet-GOK-scholen, 12 percent, versus 12 leerlingen in GOK-scholen met lage concentratie, 8,20 percent. Ik meen dat die aantallen te klein zijn om statistisch betrouwbare uitspraken te doen over de vraag of de criteria om GOK-scholen te onderscheiden van niet-GOK-scholen wel afdoende zijn.

Ik vind overigens, net zoals al mijn voorgangers, dat het gelijkekansenbeleid een belangrijk speerpunt van ons onderwijsbeleid moet blijven. Het belang van het gelijkekansenbeleid blijkt ook uit de onderzoeken die ernaar gevoerd werden. Tijdens de vorige legislaturen heeft het ministerie van Onderwijs wel degelijk een onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek (OBPWO) uitgevoerd met betrekking tot het gelijkeonderwijskansenbeleid. Ook het Rekenhof heeft een audit uitgevoerd van het gelijkeonderwijskansenbeleid.

Zowel uit het OBPWO ‘De implementatie van het Gelijkeonderwijskansendecreet I. Evaluatie-onderzoek naar het zelfevaluerend en beleidsvoerend vermogen van scholen en het ondersteunend aanbod’ als uit het rapport van het Rekenhof ‘over gelijke kansen in het gewoon basis- en secundair onderwijs’, blijkt dat het GOK-beleid zijn effect heeft. Ik citeer: “In het kwantitatieve onderzoeksluik werd vastgesteld dat de helft van de bevraagde scholen van mening was dat de aandacht voor gelijke onderwijskansen in hun school sinds het begin van het schooljaar was toegenomen.”

Het Rekenhof zegt dat het “heeft vastgesteld dat scholen dankzij het GOK-beleid beleidsmatiger zijn gaan handelen en dat de aandacht voor zorg, en gelijke onderwijskansen in het bijzonder, is toegenomen”. Het Rekenhof zegt verder dat: “de geplande integratie van het aparte GOK-urenpakket in een nieuwe financieringsregeling van de hele onderwijsomkadering het mogelijk zal maken het GOK-beleid te beoordelen als een resultaat van het hele onderwijsgebeuren. Dat moet een oplossing bieden voor het huidige aparte GOK-urenpakket dat een afzonderlijke verantwoording of effectiviteitsmeting noodzaakt, die in de praktijk niet mogelijk blijkt. Het is wel raadzaam bij het nieuwe gedifferentieerde financieringssysteem voor het basis- en secundair onderwijs scholen te verplichten een geëxpliciteerd GOK-beleid voort te zetten. Zo niet, dreigen de geleverde inspanningen verloren te gaan.”

Ik ben er dus, net zoals het Rekenhof, van overtuigd dat de integratie van de gelijkeonderwijskansenmiddelen in de basisomkadering van de scholen wenselijk is. Bij de concrete uitwerking kunnen zowel het OBPWO als het rapport van het Rekenhof nuttige informatie bieden. Ik vind het echter nog te vroeg om vooruit te lopen op de concrete uitwerking van het nieuwe omkaderingssysteem, dat, voor alle duidelijkheid, niet op 1 september 2011 is gepland. Een dergelijke wijziging van de regelgeving dient immers met voldoende overleg met de onderwijspartners en het parlement te gebeuren.

Ik zal tijdens het schooljaar 2010-2011, dit schooljaar dus, de krijtlijnen uitzetten voor het nieuwe omkaderingssysteem van het basisonderwijs, we zijn daar overigens al mee bezig. Ik zal hiertoe de nodige gesprekken opstarten met zowel de representatieve vakorganisaties als met het gemeenschapsonderwijs en de koepels van inrichtende machten.

Het nieuwe omkaderingssysteem zal, zoals reeds aangegeven in mijn beleidsnota, gebaseerd zijn op de uitgangspunten en principes die bij de herziening van de werkingsmiddelen werden gebruikt. Er komt een geïntegreerd en transparant omkaderingssysteem waarin scholen boven op hun basisfinanciering extra middelen krijgen voor leerlingen die aan de indicatoren van onderwijskansarmoede voldoen. Zo wil ik ervoor zorgen dat de omkadering van het basisonderwijs systematisch rekening houdt met factoren van achterstelling van leerlingen. Het is nogal evident dat ik, indien mogelijk, voor de omkadering dezelfde indicatoren van onderwijskansarmoede, thuistaal, opleidingsniveau moeder, woonplaats en schooltoelage, zal gebruiken als deze die gelden voor de berekening van het werkingsbudget. Op die manier wordt thuistaal ook voor de omkadering ten volle in rekening gebracht.

De indicatoren die gebruikt zijn bij het werkingsbudget, zijn, zoals vermeld in de memorie van toelichting bij het decreet van 4 juli 2008 betreffende de werkingsbudgetten in het secundair onderwijs en tot wijziging van het decreet Basisonderwijs van 1997 wat de werkingsbudgetten betreft, gebaseerd op uitvoerig wetenschappelijk onderzoek. Dit decreet werd goedgekeurd door uw parlement tijdens de vorige legislatuur. Voor de details verwijst ik dan ook graag naar de memorie van toelichting.

Kort samengevat zijn vier soorten kenmerken van wezenlijk belang. Ten eerste is er de culturele bagage van de leerling, en die wordt gevat door het hoogst behaalde opleidingsniveau van de moeder. Ten tweede is er de financiële draagkracht van het gezin van de leerling, die wordt gevat door het ontvangen van een schooltoelage. Dit vormt tevens een antwoord op uw vraag met betrekking tot het vatten van de activiteitsstatus en het inkomen van de ouders. Ten derde is het taalkundig en cultureel kapitaal van het gezin van de leerling en dit wordt gevat door de thuistaal van de leerling. Ten vierde is er het sociale kapitaal van de leerling en dit wordt gevat door de woonplaats van de leerling. De bandbreedte is bepaald, en op dit moment krijg ik geen signalen dat die in vraag moet worden gesteld.

Het nieuwe omkaderingssysteem zal eveneens voorzien in extra lestijden voor het kleuter-onderwijs, wat zal leiden tot kleinere klassengroepen. Net zoals voor het basisonderwijs wil ik voor het secundair onderwijs een nieuw geïntegreerd en transparant omkaderingssysteem uitwerken op basis van school- en leerlingenkenmerken. Omdat de hervorming van het secundair onderwijs niet kan worden losgekoppeld van de beschikbare personeelsmiddelen, heb ik ervoor gekozen om dit nieuwe omkaderingssysteem in het secundair onderwijs gelijklopend met de hervorming van het secundair onderwijs te laten ontwikkelen. Het uittekenen van dit nieuwe systeem kan derhalve niet louter gebaseerd zijn op een evaluatie van het bestaande, maar moet in een breder perspectief worden geplaatst waarin ook aspecten zoals het onderwijslandschap en de vrije keuze cruciaal zijn. In 2011 zal de administratie ter zake voorbereidend werk leveren.

Het is dan ook te vroeg om thans vooruit te lopen op de concrete uitwerking van de nieuwe omkaderingssystemen. Over een dergelijke wijziging van de regelgeving dient immers, naast het voorbereidend werk, voldoende overlegd te worden met de onderwijspartners en de decreetgever, en dat is op dit moment nog niet gebeurd.

Alleszins is de streefdatum voor de invoering van het nieuwe systeem in het basisonderwijs, ingegeven door de maatschappelijke nood aan een betere omkadering ervan, 1 september 2012. In het secundair onderwijs is dat 1 september 2014, een datum waarop ook andere ingrijpende hervormingen van kracht zullen worden en die niet kunnen worden losgekoppeld van de omkadering, denken we aan het dossier van de hervorming van het secundair onderwijs. In afwachting daarvan wordt een afzonderlijk GOK-beleid voortgezet.

Bij de integratie van de GOK-uren in het omkaderingssysteem is het inderdaad van belang om erop toe te zien dat gelijke kansen een heel belangrijk aandachtspunt blijven binnen elke school. De onderwijsinspectie, die dit aspect ook nu bekijkt, zal op dit vlak inderdaad een belangrijke, zij het ook een versterkte, rol krijgen. De concrete modaliteiten zullen uiteraard later uitgewerkt worden.

De komende maanden worden de experimenten met betrekking tot de aanmeldingsprocedure geëvalueerd. Het inschrijvingsrecht zoals geformuleerd in het decreet betreffende Gelijke Onderwijskansen I zal dan voorwerp zijn van bespreking en aanpassing. We bekijken zowel de principes die aan het inschrijvingsrecht ten grondslag horen te liggen als de uitvoeringsmodaliteiten die eruit voortvloeien en daarmee in overeenstemming moeten zijn.

De komende maanden evalueren we ook het decreet betreffende het lokaal flankerend onderwijsbeleid. Een aspect daarvan is de samenwerking tussen de LOP's en de gemeenten. Het is de bedoeling de regierol van de gemeenten duidelijker te definiëren en de taken van LOP en gemeente beter op elkaar af te stemmen.

De voorzitter: Mevrouw De Knop heeft het woord.

Mevrouw Irina De Knop: Minister, het is geen gemakkelijke materie. Het dreigt snel erg technisch te worden. Over de studie zelf: dat is niet mijn standpunt. Ik heb willen verwijzen naar die studie omdat die een bepaald probleem omschrijft. U plaatst er kanttekeningen bij. Het zou me verbazen als een bekende sociologe als mevrouw Cantillon zich zou beperken tot zestien kinderen voor een steekproef. Als dat zo is, is het wel straf voor iemand met zo'n gereputeerde naam.

U verwees naar evaluaties van het Rekenhof en het OBPWO, die bevestigen dat er een positief effect is van het GOK-beleid. Ik ben daar zelf ook van overtuigd. Het moet wel geëxpliciteerd blijven. We moeten er in de nieuwe omkadering voor zorgen dat het voldoende aandacht blijft krijgen. Als u in uw beleidsnota schrijft dat u het gaat integreren, en anderzijds zegt dat het geëxpliciteerd moet blijven, dan kunnen we ons afvragen of we niet moeten uitgaan van een evaluatie van het GOK-beleid en dat dan bijsturen, veeleer dan het zomaar te integreren in het omkaderingssysteem en zo nieuwe risico's te nemen waarvan we de effecten veel minder kunnen inschatten dan die van een evaluatie op het bestaande. Dit lijkt me een pragmatische aanpak te zijn.

Zelf ben ik een beetje verrast omdat u zegt dat het te vroeg is om het omkaderingssysteem aan te passen voor 2011. Ik heb in mijn vraag om uitleg verwezen naar een passage uit de beleidsnota waarin u zelf aankondigt dat de hervorming van die omkadering voor het basis- en secundair onderwijs er zal zijn tegen september 2011. Misschien zit daar een decalage op. Er stond in dat er dan een hervorming zou zijn. U spreekt nu van een schooljaar later. Het is belangrijk om elkaar goed te verstaan.

U zegt ook dat het niet nodig is een evaluatie te doen van de indicatoren, terwijl die studie daar wel om vraagt. Ik begrijp dat een groot aantal indicatoren al in het GOK-beleid zitten. Maar men heeft niet met alles rekening gehouden. Ik geloof niet dat men rekening houdt met de vraag of ouders wel of niet werken, wel met het opleidingsniveau. Dat is een belangrijke nuance. Ik ben geen sociologe en wil geen conclusies trekken, maar het is belangrijk om na te gaan of die indicatoren moeten blijven wat ze zijn in het GOK-beleid.

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Minister, u hebt het Rekenhof geciteerd. Het Rekenhof heeft dat inderdaad vastgesteld, maar het doet geen waardeoordeel over het GOK-decreet. Ik heb dat ook niet gedaan. Ik vraag alleen dat – en dat is een aanbeveling van het Rekenhof – als u basiscriteria vastlegt voor de financiering, die duidelijk zijn. U moet de criteria die u wilt hanteren, eerst evalueren om het effect ervan te zien. Momenteel is dat nog niet gebeurd. Het Rekenhof waarschuwt dat als de criteria niet duidelijk zijn, arbitrair geld zal worden

toegekend aan scholen. Dat is hier gezegd op 25 maart 2010. Zelf hebt u 2 weken geleden gezegd dat we de aanbevelingen van het Rekenhof ter harte moeten nemen.

Minister, ik kon de twee verslagen over het GOK-decreet en over de financiering zelf niet in mijn interpellatie verwerken. Het Rekenhof heeft ook vastgesteld dat de financiering van het GOK-beleid niet decretaal is bepaald, zoals vereist door de grondwettelijke bepalingen over het onderwijs.

Soms heb ik de indruk dat de Vlaamse Regering er op wettelijk vlak de kantjes af loopt, dat ze niet alle wettelijke structuren naleeft die moeten worden nageleefd. U hebt ook niet geantwoord op mijn vraag hoe het komt dat de overheid haar decretale opdracht in verband met het GOK-decreet niet toepast. Waarom wordt die driejaarlijkse evaluatie niet gedaan? Dat is belangrijk om een goede wetgeving vast te leggen. U zegt nu dat het niet op 1 september 2011 zal zijn. Dat vind ik niet erg. Dat staat inderdaad in uw beleidsnota, want ik heb het geciteerd. We hebben niet overlegd, mevrouw De Knop en ik. Het geeft u meer tijd om de evaluatie te doen. Ik doe geen waardeoordeel om die criteria nu al af te schieten, maar er moet wel een evaluatie gebeuren.

De voorzitter: Mevrouw Poleyn heeft het woord.

Mevrouw Sabine Poleyn: Minister, ik kreeg geen antwoord op mijn suggestie of bij de evaluatie die nog moet gebeuren, de bandbreedte van 14 of 15 percent in het basisonderwijs en van 10 of 11 percent in het secundair onderwijs legitiem is, en of die niet moet zakken. CD&V heeft er jaren voor gestreden dat de financiering voor elke school gelijk moest zijn. We hebben dat ook bereikt met de nieuwe financiering. Als we een verschil maken, moet dat op basis zijn van gelijkheidsindicatoren om een extra push te geven. Dat verschil mag ook niet te groot zijn, het moet beperkt blijven.

Minister, ik kan me er niet over uitspreken, maar ik hoor signalen dat het misschien te hoog ligt. Ik zou het appreciëren om de juiste informatie te krijgen, en dat u de vier indicatoren zou evalueren. Uit de voorlopige evaluatie kan men afleiden dat drie indicatoren hetzelfde meten. Het kansarmoedegehalte van de leerlingen wordt het best gemeten door het opleidingsniveau van de moeder. Dat komt naar voren in alle sociologische onderzoeken. Dat moet je geen drie keer laten aantikken op alle andere indicatoren, dat moet je voor de eenvoud herleiden tot één indicator. Dat is veel rechtvaardiger. Uiteindelijk kun je bekijken hoe je dat herverdeelt binnen die bandbreedte.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Ik zal een aantal zaken opnemen en erover nadenken. Het klopt dat we dat oorspronkelijk sneller wilden doen. Maar de ontkleuring van de middelen bleek niet zo vanzelfsprekend te zijn, omwille van de gevolgen die dat op scholen zal hebben. Daarom willen we daar iets meer tijd voor hebben. Evaluaties die we decretaal moeten doen, zullen we ook doen.

Met redenen omklede moties

De voorzitter: Door mevrouw De Knop, door mevrouw Deckx, door mevrouw Van Steenberge en door de heer Bouckaert werden tot besluit van deze interpellatie met redenen omklede moties aangekondigd. Ze moeten zijn ingediend uiterlijk om 17 uur op de tweede werkdag volgend op de sluiting van de vergadering.

Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het onderzoek naar de hinderpalen voor de automatische toekenning van school- en studietoelagen - 2512 (2009-2010)

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Voorzitter, minister, in uw beleidsnota schrijft u het belangrijk te vinden dat iedereen die recht heeft op een studiefinanciering, die financiering ook toegekend krijgt. U stelt de nodige stappen te zullen zetten om die studiefinanciering automatisch toe te kennen.

Het is niet de eerste keer dat ik daar vragen over stel in de commissie. Telkens ik heb gevraagd naar een stand van zaken, hebt u uiteengezet welke initiatieven u nam. Zo hebt u in april van dit jaar aangegeven dat u tegen september zou weten wat precies de wettelijke en praktische hinderpalen voor een automatische toekenning zijn. September is voorbij, dus uiteraard ben ik nieuwsgierig naar de stand van zaken.

Ook hebt u bij de bespreking van de beleidsnota aangegeven dat u de studiefinanciering wilt bekijken in het kader van de besprekingen over een nieuw sociaal beleid. U zou willen bekijken op welke manier die studietoelagen kunnen worden opgetrokken. Dat zijn elementen die u zelf hebt aangegeven. Daarom wil ik u daar, ter opvolging van dit dossier, vandaag een aantal vragen over stellen.

Minister, is dat onderzoek naar die wettelijke en praktische hinderpalen daadwerkelijk afgerond? Wat zijn de resultaten ervan? Welke conclusies trekt u daaruit? Welke stappen zet u om die automatische toekenning voort te realiseren? Welke timing kunt u daarbij vooropstellen? Welke initiatieven wilt u nemen met betrekking tot de communicatie tegenover doelgroepen? In uw antwoord op een schriftelijke vraag hebt u immers aangegeven heel specifieke acties te willen doen. Welke acties stelt u voorop? Kunt u daar al meer informatie over geven? Welke acties gebeuren er al om de schooltoelagen te verhogen in het kader van het debat en het dossier van het nieuw sociaal beleid? U had immers verklaard dat u het optrekken van de schooltoelagen in dat kader mee in overweging zou nemen.

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Voorzitter, minister, geachte leden, in april van vorig jaar heb ik over dit onderwerp ook een vraag gesteld. Daarom wil ik me graag aansluiten bij mevrouw Helsen. Ook ik ben benieuwd naar de stand van zaken.

Minister, in uw antwoord op mijn vraag hebt u ook gezegd dat u misschien de regelgeving zou moeten aanpassen en mechanismen zou moeten herbekijken, net als de voorwaarden met betrekking tot wie in aanmerking komt. U stelde tevens de nieuwe applicatie ook grondig te willen testen alvorens ze in te voeren. Ook naar die stand van zaken ben ik benieuwd.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, het onderzoek is nog niet volledig afgerond. We wachten nog op gegevens van een laatste dataleverancier. Er is onder meer op 6 oktober een vergadering geweest met de FOD Binnenlandse Zaken, met de mensen van het Rijksregister, om te bekijken welke bezwaren er eventueel nog zouden kunnen zijn en hoe we die kunnen oplossen. We wachten dus op de laatste informatie die moet binnenkomen. Op basis daarvan zullen we de nota maken. Het is mijn bedoeling om de conclusies van het onderzoek eind november voor te leggen aan de Vlaamse Regering, om vervolgens te bekijken wat de voorwaarden zijn om de automatische toekenning te realiseren.

Het is duidelijk dat het project zal vereisen dat we een concreet en volledig model uitwerken volgens hetwelk de studiefinanciering zal worden goedgekend. Dan moeten we het budget bepalen dat daarvoor nodig is, en vervolgens is er de ICT, met de analyse, de bouw en het testen.

Wat de timing betreft, het blijft onze doelstelling om die automatische toekenning mogelijk te maken voor het einde van deze legislatuur. Dat is de toekomst. Ik denk dat ik daar heel duidelijk over ben.

Er werd me ook gevraagd wat er dit schooljaar zal gebeuren, in het huidige systeem. De afdeling Studietoelagen heeft de aanvraagformulieren verstuurd. Het campagnemateriaal voor het schooljaar 2010-2011 werd reeds vóór eind juni naar de basis- en secundaire scholen gestuurd. Er werd ook een specifieke actie opgezet ten behoeve van de potentiële hernieuwers: naar iedere kandidaat die vorig schooljaar, dus in 2009-2010, in aanmerking is gekomen voor een schooltoelage, werd half juni een aanvraagformulier verstuurd. Ook de hogeronderwijsinstellingen ontvingen in juni formulieren en campagnemateriaal. Studenten hoger onderwijs die een studietoelage genoten tijdens het academiejaar 2009-2010, werden per brief of e-mail geattendeerd op het tijdig indienen van een aanvraag voor het huidige academiejaar en op de mogelijkheid om de aanvraag online in te dienen.

Dit school- en academiejaar is er ook een pilootproject van start gegaan, in samenwerking met een aantal OCMW's. De OCMW's die als piloot fungeren, hebben de machtiging om namens hun klanten, die hun een volmacht geven, aanvragen voor studiefinanciering digitaal in te dienen. Daardoor wordt de doelgroep maximaal bereikt. De digitale drempel valt ook weg voor die mensen die niet zo vertrouwd zijn met digitale toepassingen.

Door de vlottere verwerking van digitale aanvragen – er hoeven geen aanvragen en documenten te worden ingescand en ingebracht in de applicatie – betekent dit ook voor de afdeling Studietoelagen een winstpunt. Naast de OCMW's en de Infomobiël van de Vlaamse Infolijn kunnen ook alle dossierbehandelaars vanaf dit schooljaar een school- of studietoelage digitaal indienen voor de bezoekers die elke maandag- of woensdagnamiddag langskomen in Brussel en de provinciale afdelingen, en tijdens de vele zitdagen die de afdeling in het najaar in samenwerking met intermediaire instanties organiseert.

Een aantal OCMW's, namelijk Antwerpen, Arendonk, Dessel, Geel, Gent, Hoogstraten, Hulshout, Laakdal, Meerhout, Mol, Oud-Turnhout, Ravels, Vosselaar en Westerlo, nemen daaraan deel. Deze acties hebben ertoe geleid dat de aanvragen vroeger werden ingediend en dat de afdeling Studietoelagen erin geslaagd is om 80 percent van deze aanvragen reeds te registreren in de applicatie. Op dezelfde datum was vorig jaar maar 45 percent van de op de afdeling toegekomen aanvragen geregistreerd. Ik zeg aan de mensen van de administratie: zeer goed gewerkt.

Uit de monitoring van de hernieuwers is bovendien gebleken dat al 122.491 kandidaten-toelagegerechtigden 2009-2010 ook een aanvraag indienden voor het school- en academiejaar 2010-2011. Ze zijn als volgt verdeeld over de verschillende onderwijstypes: 12.308 voor het hoger onderwijs, 15.211 voor het ko, 42.599 voor het lo en 52.823 voor het so. Dat is een totaal van 122.941.

Naast deze initiatieven zet de afdeling Studietoelagen haar jarenlange samenwerking met andere intermediaire partners verder. Zo werkt de afdeling nauw samen met – naast de OCMW's – de lokale overlegplatforms (LOP's), de studentenvoorzieningen, de vakbonden en de Gezinsbond. Deze intermediairen krijgen ook vorming op maat. Dit stelt hen in staat om de beoogde doelgroepen waar zij een nauwer contact mee hebben dan de afdeling zelf, grondig te informeren en te stimuleren om een aanvraag in te dienen en zo de 'non-take-up' te verminderen.

Een ander jaarlijks weerkerend initiatief is de organisatie van zitdagen. Dit zijn laag-drempelige info- en invulmomenten die samen met OCMW's, gemeenten en scholen worden ingericht. Tijdens deze zitdagen wordt de aanvraag samen met de burger ingevuld hetzij op papier, hetzij – indien mogelijk – digitaal. 91 zitdagen verspreid over heel Vlaanderen zijn gepland.

Ook dit schooljaar worden de ouders, via een post-it bij het novembernummer van Klasse voor Ouders, opmerkzaam gemaakt op het bestaan en het tijdig indienen van schooltoelagen. Vanaf 1 november zullen er op de regionale zenders ook tv-spots worden uitgezonden om zoveel mogelijk potentieel gerechtigden aan te zetten een aanvraag in te dienen. Al deze initiatieven en inspanningen van de afdeling Studietoelagen beogen een maximale bereikbaarheid en bekendheid bij de doelgroepen van het systeem van studiefinanciering.

Op dit moment hebben we nog geen acties ondernomen om de schooltoelage te verhogen. Indien de begroting gunstig evolueert, zal dat eerder aan het einde van de legislatuur gebeuren.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Ik dank u voor uw antwoord, minister. Ik zal nog iets meer geduld moeten oefenen aangezien dat onderzoek nog niet is afgerond. Het is dus een beetje te vroeg om het resultaat van de bevraging rond de wettelijke en praktische hinderpalen te kennen. Ik zal het resultaat van de studie en uw voorstel op de ministerraad opvolgen.

Ik ga ervan uit dat u blijft vooropstellen dat de automatische toekenning in elk geval moet worden gerealiseerd. In het begin van deze legislatuur zei u dat u de haalbaarheid eerst wou onderzoeken. Ik hoor u graag zeggen dat we er mogen op rekenen dat de automatische toekenning tegen het einde van de legislatuur wordt verzekerd. Het is zeer belangrijk dat daar werk van wordt gemaakt, omdat de meest kwetsbaren daarmee een stap vooruit worden geholpen.

In de communicatie is een hele weg afgelegd. In het begin verliep dat moeizaam. Vandaag worden heel wat activiteiten ontwikkeld. Er zijn positieve resultaten. Ik hoop dat de overheid er met diezelfde inzet in blijft slagen om die resultaten te boeken. Dit gaat niet zonder de inspanning van veel mensen, zowel bij de administratie als bij de intermediären. Ik hoop dat de Vlaamse overheid in afwachting van de automatische toekenning voldoende blijft inzetten, zodat de rechthebbenden effectief, via welke weg dan ook, een aanvraag indienen.

U verwijst naar een pilootproject. Ik vind het zeer positief dat u ervoor gekozen hebt om dat in de Kempen te realiseren. Ik wil hier toch een vraag bij formuleren. Ik heb vastgesteld dat de Kempen als regio afgebakend is om dat project te realiseren in samenwerking met de OCMW's. Er hebben een aantal OCMW's ingetekend, maar heel wat hebben dat nog niet gedaan. Dat is blijkbaar te wijten aan een zeer rare communicatie.

Verschillende OCMW's hebben daar geen rechtstreekse briefwisseling over ontvangen. Dat is op een overlegvergadering van maatschappelijk werkers verbonden aan OCMW's aan bod gekomen. De andere hebben geen schrijven ontvangen, waaronder het OCMW van mijn gemeente. Ons OCMW heeft intussen zelf contact genomen met de afdeling Studietoelagen omdat ze het een zeer interessant pilootproject vonden, met de vraag om in te stappen. Het zou zinvol zijn om de OCMW's van die afgebakende regio die nog niet gereageerd hebben, toch te contacteren. Ik ben ervan overtuigd dat zij allemaal geïnteresseerd zijn. Ze staan daar achter. Een pilootproject in een afgebakende regio moet zo ruim mogelijk worden opgevat, zodat we niet van in het begin met een handicap zitten. Ik heb dat gewoon vastgesteld. Ik denk dat het goed is om dit opnieuw op te nemen zodat we een mooier project hebben om straks te evalueren.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Ik noteer de suggestie en de opmerkingen. Ik ga vragen om het te onderzoeken.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van de heer Erik Tack tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het opheffen van de vestigingsquota voor geneesheren
- 2529 (2009-2010)

Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Vanderpoorten tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het toelatingsexamen tot de opleiding Geneeskunde
- 118 (2010-2011)

De voorzitter: De heer Tack heeft het woord.

De heer Erik Tack: Voorzitter, minister, collega's, federaal minister van lopende zaken van Volksgezondheid, mevrouw Onkelinx, stelde onlangs dat haar partij de beperking van het aantal mensen dat zich hier als arts mag vestigen, wil opheffen. Ze wil de quota weg.

Volgens haar zou de PS dat onderwerp ter sprake willen brengen bij de regeringsonderhandelingen. Ze bepleit een Europese regeling en zegt dat een vorm van planning altijd wel nodig zal zijn, maar die quota mogen weg.

Blijkbaar is ze van mening dat er nog altijd te weinig artsen zijn in België. Daarmee herneemt ze de stelling van Franstalige politieke en academische kringen. Het is niet mijn bedoeling om andermaal voor de zoveelste keer het verschil in aanpak tussen Vlaanderen en Wallonië in verband met deze problematiek, uit de doeken te doen. Ik denk dat iedereen het voldoende kent. In Vlaanderen organiseerde men een toelatingsproef aan het begin van de opleiding. In Wallonië deed men er bitter weinig aan. Er ontstond dan ook een groot verschil tussen het aantal afstuderende artsen in het noorden en het zuiden van het land – voor zover dat land nog lang zal bestaan.

Ondanks het feit dat er in Wallonië veel meer artsen actief zijn dan in Vlaanderen, blijft men steeds maar stellen dat er daar veel te weinig artsen zijn. Dat brengt me bij het artsenkadaster waar we het hier een tijdje geleden ook al over hadden. Het artsenkadaster – het aantal artsen dat in België, per discipline uitgesplitst, actief is – nog altijd niet klaar. Ik heb het hier ook al gezegd: nochtans kan dit geen moeilijke opdracht zijn. Het volstaat te bepalen wie men als actief beschouwt, en gebruik makend van de beschikbare cijfers van het RIZIV moet dat heel gemakkelijk zijn.

Er is echter één bijkomende voorwaarde. De verantwoordelijke politici moeten bereid zijn om het artsenkadaster te publiceren en het licht ervoor op groen te zetten. Tot nader order zien we daar nog steeds niets van.

Dat artsenkadaster zou aantonen dat er in Wallonië zeker voldoende artsen zijn, en dan komt men in het zuiden van het land in de problemen. Het is duidelijk dat dit voorstel om de quota af te schaffen een zoveelste machinatie van de politiek is om het overtoollig aantal afstuderende artsen uit het zuiden van dit land de mogelijkheid te bieden zich vooralsnog te kunnen vestigen.

Het artsenkadaster mag er natuurlijk niet komen. Het zou zonneklaar aantonen dat de quota meer dan nodig zijn. Het zou ook aantonen dat de Waalse politici schuld zouden moeten bekennen dat ze destijds geen maatregelen hebben getroffen om het aantal studenten te beperken.

Minister, op 18 maart 2010, ondertussen meer dan 7 maanden geleden, hebben we het daarover gehad in deze commissie. Ik zal de dialogen die we toen hadden niet in extenso herhalen, maar u hebt toen gezegd dat mevrouw Onkelinx u had beloofd dat het artsenkadaster bijna klaar was en dat het op zeer korte termijn beschikbaar zou zijn. 7 maanden later heb ik dat nog altijd niet gezien. Blijkbaar kan het dus nog altijd niet worden gepubliceerd. Het doet me een beetje denken aan de fameuze zucht toen de stekker uit de federale regering werd getrokken. We waren toen ook op een zucht van een akkoord.

Blijkbaar is dat een heel lange zucht. Sommige mensen hebben blijkbaar bijzonder veel lucht in hun longen. Ik kan zo lang niet blijven zuchten, maar politici kunnen dat blijkbaar wel.

Kortom, de Vlaamse Gemeenschap heeft destijds een toelatingsproef ingesteld om te vermijden dat er meer artsen zouden afstuderen dan door de quota toegelaten of om er in elk geval voor te zorgen dat het aantal afgestudeerden min of meer met de quota overeenkomt. Exact kan men dat natuurlijk nooit op voorhand bepalen. Indien de quota zouden verdwijnen, zou de initiële reden voor het instellen van de toelatingsproef wegvallen. Het is duidelijk dat een dergelijke federale beslissing rechtstreeks met het Vlaams onderwijsbeleid zou interveniëren.

Minister, bent u op de hoogte van het voornemen van mevrouw Onkelinx dat zij de quota wil afschaffen? Ik ga ervan uit dat het een gemakkelijke vraag is die heel kort kan worden beantwoord. Hebt u met haar hierover reeds contact kunnen opnemen? Wat is uw visie over de artsenquota en het nog steeds ontbreken van het artsenkadaster? Hebt u bij haar reeds aangedrongen op het eindelijk publiceren van dat kadaster? We zijn nu meer dan 7 maanden verder. Bent u bereid in te gaan op het voorstel van ontslagnemend minister Onkelinx om de artsenquota af te schaffen? Denkt u dat het een goede zaak zou zijn? Zou een afschaffing van de quota een weerslag hebben op het organiseren van een examen in Vlaanderen voor de toelating tot de geneeskundestudies?

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Voorzitter, minister, collega's, in de zomer werden we geconfronteerd met een aantal persberichten die ingingen op uitlatingen van ministers of van artsen. De heer Tack heeft verwezen naar het eerste bericht met uitlatingen van minister Onkelinx. De andere artikels verwezen ook naar een tekort aan artsen in bepaalde regio's of naar een aantal artsen die een massa patiënten hadden, ook te wijten aan een tekort. Die twee vaststellingen uit die artikels hebben mij geïnspireerd tot het stellen van de volgende vraag om uitleg.

In 1997 werd in Vlaanderen het toelatingsexamen voor de opleidingen tot arts en tandarts ingevoerd om te vermijden dat iemand die zijn studies had afgerond, zijn beroep niet zou kunnen uitoefenen. Voordien had de toenmalige minister van Volksgezondheid Colla namelijk beslist om een numerus clausus in te voeren voor artsen en tandartsen om de kosten van de ziekteverzekering beheersbaar te houden. De toenmalige VLD heeft hierop toen eerder terughoudend gereageerd. We vonden het nogal gevaarlijk om op basis van ruim interpreteerbare parameters iemand te beoordelen om de toelating tot een beroep al dan niet mogelijk te maken. Een examen blijft altijd een momentopname.

Zoals in tal van debatten in dit parlement al tot uiting is gekomen, is Open Vld altijd voorstander gebleven van een vrije toegang tot het hoger onderwijs, ook al vinden we wel dat er werk moet worden gemaakt van keuzebegeleiding in het secundair onderwijs, en eventueel van een niet-bindende oriëntatieproef bij de start van het hoger onderwijs.

De laatste jaren heeft het toelatingsexamen er bovendien voor gezorgd dat meer gegoede studenten dure privélessen nemen om zich op het examen voor te bereiden, waardoor het gevaar ontstaat dat de slaagkans afhankelijk wordt gemaakt van de financiële draagkracht van de student. Ook daarover is een artikel verschenen in de zomer. Dat dit geen marginale praktijk is, blijkt uit het feit dat de afgelopen 2 jaar een kwart van de studenten zich professioneel heeft laten bijstaan. Dat opent dan weer de discussie over de repetitoren en dergelijke. In het kader van de democratisering van het onderwijs is dat geen goede evolutie.

De parameters die destijds werden opgesteld om tot de numerus clausus te komen, beantwoorden, dunkt mij, niet meer aan de huidige situatie, als gevolg van een aantal maatschappelijke evoluties. Zo is er een grote vervrouwelijking van het beroep van arts en is er in die context sprake van een dalende werkduur. Ook met de toenemende zorgvraag ten gevolge van de vergrijzing van de bevolking, werd in het verleden totaal geen rekening

gehouden. Samen met de vergrijzing van de bevolking is er ook een vergrijzing van het artsenbestand. Zo is 35 percent van de artsen ouder dan 55 jaar. Als men in de toekomst ook de thuiszorg verder wil uitbouwen, zal men het aantal huisartsen bijgevolg drastisch moeten optrekken. Vele oudere mensen doen namelijk vrij frequent een beroep op de huisarts, zeker de mensen die thuis wonen.

Ontslagnemend federaal minister van Sociale Zaken Onkelinx verklaarde in Le Soir dan ook dat ze de numerus clausus onder andere om die reden wil afschaffen. Men kan zich derhalve de vraag stellen wat het nut dan nog zou zijn van een toelatingsexamen als de numerus clausus zou worden afgeschaft, aangezien beide onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Los van het feit of minister Onkelinx haar wens kan of wil waarmaken, stellen we met zijn allen vast dat de huidige manier om artsen te selecteren, achterhaald is.

Minister, om deze reden wil ik u twee vragen willen stellen. Wat is uw houding tegenover de uitspraken van ontslagnemend minister Onkelinx? Vindt u niet dat het toelatingsexamen moet worden aangepast, rekening houdende met de recente maatschappelijke evoluties? Ik wil daarbij opmerken dat er nu één examen wordt georganiseerd en dat er nadien heel veel verschillende competenties nodig zijn bij het kiezen voor ofwel het beroep van huisarts of van specialist bijvoorbeeld.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Minister, de twee vraagstellers hebben zich met een zeer terechte vraag naar u gericht. Ik ben zeer benieuwd naar uw reactie op de vraag over het toelatingsexamen.

Wat de vraag van de heer Tack betreft: wij zijn een paar maanden geleden met een gelijkaardige vraag op bezoek geweest bij de commissie Welzijn. Toen heeft minister Vandeurzen ons nog eens op het hart gedrukt dat het artsenkadaster er in de kortste keren zou komen. Ik doe absoluut geen voorafname op uw antwoord, dat zou ik niet durven, maar ik vraag me af of de goede wil er wel is om daarmee voor de pinnen te komen. Men schuift daar steeds maar mee. Het kan in tijden van informatica en allerlei mogelijkheden toch niet zo moeilijk zijn om dat te publiceren? Ik vermoed daarom dat er iets meer achter zit. Indien we een duidelijk zicht zouden hebben op dat artsenkadaster, denk ik dat de conclusies die we daaruit moeten trekken, vanzelf zullen volgen.

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Voorzitter, ik ken de problematiek van de numerus clausus en het toelatingsexamen. Ik heb me eens verdiept in de manier waarop het toelatingsexamen georganiseerd wordt en wat daar de resultaten van zijn. Dan stel ik vast dat iedereen die deelneemt aan het examen en erin slaagt, ook toegelaten wordt tot de studie.

Ik vraag me af of er ooit al is onderzocht of er meer, minder of een gelijklopend aantal studenten afstudeert dan wat vooropgesteld wordt in die numerus clausus. Ik heb me heel duidelijk laten informeren dat geen enkele student die slaagt in de proef, geweigerd wordt. Het is helemaal niet zo vanzelfsprekend dat dat ook leidt tot het nodige aantal artsen, en het kan dat er toch, zonder dat we dat eigenlijk willen, te veel artsen zullen komen.

Ik heb me afgevraagd wat het nut is van dergelijke proef ten aanzien van de numerus clausus. Ik kan me voorstellen dat die heel nuttig kan zijn ten aanzien van het organiseren van de opleiding Geneeskunde, en dat we daar, in tegenstelling tot alle andere opleidingen, al een schifting maken op voorhand. Dan kun je nog de vragen stellen: bereiken we iedereen? Heeft iedereen die bekwaam is om af te studeren, ook die kans? Of gebeurt er al een selectie, en gebeurt die op rechtvaardige grond? Ik kan geen enkel verband vinden tussen het organiseren van die toegangspreef en de numerus clausus.

Minister, werd daar ooit onderzoek naar gedaan? Heeft het eigenlijk wel geholpen om het doel te bereiken dat men voor ogen had?

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik had een gelijkaardige opmerking. Een toelatingsproef en een numerus clausus zijn twee verschillende dingen.

De toelatingsproef of oriënteringsproef, waarover nu wordt gediscussieerd, heeft als finaliteit om studenten die misschien niet thuishoren op de universiteit, op voorhand van de universiteit weg te houden en naar andere trajecten te sturen. Dat is de normale logica van een toelatingsproef.

Wat is er gebeurd? De numerus clausus werd ingevoerd en de faculteiten geneeskunde hebben als reactie hierop gezegd dat ze vreesden dat ze misschien te veel artsen de wereld in zouden sturen die volgens de numerus clausus hun beroep niet kunnen uitoefenen.

Zoals mevrouw Deckx terecht opmerkt, is de link tussen de toelatingsproef en numerus clausus niet op een correcte manier gelegd. De toelatingsproef zou eigenlijk een vergelijkend karakter moeten hebben, maar heeft een absoluut karakter, want iedereen die slaagt, gaat door en men vraagt zich niet af of iedereen ook een plaats zal hebben. Ook ik vind dat de discussie over de toelatingsproef sowieso moet worden heropend, numerus clausus of niet.

Wat de numerus clausus betreft, daar is een argument voor te geven. De markt werkt hier immers niet regulerend. Artsen, indien zij talrijk op de markt komen, bepalen immers voor een stuk hun eigen vraag door een genereus voorschrijfgedrag. Indien er te veel artsen komen en het marktaandeel van elke arts wordt te klein, kunnen ze dat marktaandeel als het ware artificieel verhogen door een genereus voorschrijfgedrag. Dat is het voornaamste argument voor een numerus clausus.

Ik denk dat dit argument ernstig moet worden genomen, maar het is zo dat de numerus clausus op een verkeerde manier wordt ingezet. Het is een vorm van slechte overheidsplanning. De voornaamste beweging die in het artsenberoep is gebeurd, daar wees mevrouw Vanderpoorten al op, zijn de vervrouwelijking en de dalende bereidheid van de artsen om dagen van 10 à 15 uur te doen. Zo waren er huisartsen, maar die bestaan niet langer, maar toch is de overheid blijven uitgaan van de nominale eenheden van het aantal artsen. Het is niet omdat het een slechte vorm van planning is, dat we het idee op zijn geheel naar de vuilnisbak moeten verwijzen, maar dit is voorlopig nog een federale discussie.

Een laatste element werd niet aangehaald, maar hier heeft minister Onkelinx misschien wel een punt. Het tekort aan artsen wordt voor een stuk opgevuld door de instroom van buitenlandse afgestudeerden, vooral Roemeense afgestudeerden. Op zich heb ik daar niets op tegen, ook wettelijk kunnen we er niets op tegen hebben, want het zijn Europeanen. Het stuit me toch een beetje tegen de borst dat wij hier Vlaamse jongens en meisjes tegenhouden met een toelatingsproef, maar dat het effect ervan is dat geneesheren uit het buitenland zich hier kunnen vestigen. Ik zou u willen vragen, minister, dat u aandringt op een artsenkadaster en dat de zaak bij de universiteiten wordt aangekaart.

Minister Pascal Smet: Dames en heren, ik heb inderdaad kennis gekregen van het voornemen van mevrouw Onkelinx om de afschaffing van de contingeren voor de artsen op de federale onderhandelingstafel te leggen. Het is immers op dat niveau dat dit moet worden besproken en onderhandeld.

Het is dus vooral een zaak voor de federale overheid, maar uiteraard is deze problematiek erg belangrijk voor de gemeenschappen. Het is immers ingewikkelder dan een loutere discussie over het al dan niet afschaffen van de beperking van de toegang tot het beroep.

U hebt wellicht ook in de pers gelezen dat de decanen geneeskunde tegen de afschaffing van het toelatingsexamen zijn omdat ze hun opleidingsprogramma's daaraan hebben aangepast. Bij de discussie over de aanpassing van de studieduur van de artsenopleiding van 7 naar 6 jaar, koppelen bijna alle Franstalige decanen de aanpassing overigens aan de organisatie van een toelatingsexamen. Ik onderstreep dat we dit ook aan Vlaamse kant horen. Alleen op die manier zouden de leerresultaten in 6 jaar bereikt kunnen worden. De Europese minimumduur

is ook 6 jaar, dat weet u, maar in alle landen is de toegang tot de medische opleiding op een of andere manier gekoppeld aan een selectie of aan strengere vooropleidingseisen.

Het toelatingsexamen arts/tandarts is geen vergelijkende proef waarmee slechts een bepaald vooraf opgesteld aantal kandidaten wordt geselecteerd om tot de opleiding toegelaten te worden. Het is belangrijk om dat nog eens te benadrukken. Het toelatingsexamen beoogt de kandidaten te selecteren waarvan verwacht wordt dat zij de opleiding Geneeskunde met succes kunnen beëindigen. Het slaagpercentage van de studenten in de opleiding Geneeskunde bewijst trouwens het nut van een dergelijke toelatingsproef.

De parameters die in de vragen werden aangehaald zoals vergrijzing en vervrouwelijking, slaan op het contingent artsen dat door de federale overheid wordt vastgelegd. Het is de bevoegdheid van de federale overheid om bij de vaststelling van de quota, deze parameters eventueel bij te stellen. De federale overheid heeft daarvoor in een mechanisme voorzien aan de hand waarvan de 'Planningscommissie medisch aanbod' advies verleent aan de federale minister, verantwoordelijk voor de volksgezondheid. Het is dus niet in eerste instantie mijn bevoegdheid om daarover uitspraken te doen. Ik zal wel, zoals ik heb aangekondigd in mijn beleidsnota, het toelatingsexamen evalueren. Daarbij zullen we ook de vraag van mevrouw Deckx meenemen. Zowel organisatorische aspecten als meer inhoudelijke en maatschappelijke aspecten zullen daarbij aan bod komen. Voor de zomer van 2011 zullen we deze evaluatie afronden.

De voorzitter: De heer Tack heeft het woord.

De heer Erik Tack: Minister, ik heb nog een korte opmerking in verband met het kadaster. Ik weet dat het uw bevoegdheid niet is, maar, welke beslissing men ook neemt over het optrekken of het afschaffen van quota, dat kadaster is van bijzonder groot belang. Dit heeft een weerslag op de toelatingsproef. Ik vraag u dat het kadaster zo snel mogelijk wordt gepubliceerd. Elk jaar krijg ik een profiel, waarbij men bijna kan zeggen wat ik heb voorgeschreven door middel van het doosje van de medicatie of een detailfoto van een kleine teen. Dat is een lijvig document. En dan zou men niet in staat zijn te weten hoeveel artsen in elke discipline een minimumwerkdrempel hebben. Dit lijkt me onmogelijk. Het is hooguit een paar uren werk om overeen te komen welke criteria men hanteert. Zo heeft men dan een exact kadaster om van te vertrekken om oordeelkundig beslissingen te nemen. Ik kan niet anders dan concluderen dat er een zekere vorm van slechte wil is, al dan niet politiek geïnspireerd.

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Ik weet niet of ik mevrouw Deckx goed heb begrepen. Toen het toelatingsexamen werd ingevoerd, was er toch een verband tussen de contingentering op het federale niveau en de invoering van de toelatingsproef. Voormalig minister Van den Bossche zei toen dat hij geen studenten wilde laten beginnen aan hun studie als ze niet zeker waren dat ze hun beroep konden uitoefenen. Dat was toen het belangrijkste argument.

Minister, ik ben blij dat u een evaluatie aankondigt. Is het uw bedoeling om de overstap naar een numerus fixus te overwegen? Dat is van een andere orde, maar misschien speelt het wel gemakkelijker in op het verschil in nood aan het aantal artsen.

De voorzitter: Wat is het verschil tussen een numerus fixus en een numerus clausus?

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Men kan zich dan aanpassen aan de nood voor het aantal artsen. Nu is men geslaagd of niet. Dan kan men zeggen dat men minder artsen toelaat, als men minder artsen nodig heeft. Als men toch evalueert, kan men dat in de evaluatie opnemen.

Minister Pascal Smet: Ik wil dat opnemen in de evaluatie, maar ik zou toch voorzichtig zijn, omdat niet alle artsen die afstuderen, noodzakelijkerwijs het beroep van arts moeten

uitoefenen. Als iemand bekwaam is om dat te doen, en slaagt voor de toelatingsproef, dan kunnen we dat evalueren. De onderwijswereld vraagt om dat te behouden, daar bestaat eensgezindheid over. Mensen moeten dan ook de kans krijgen om dat te studeren. Met een numerus fixus sluit je mensen uit. Gelet op de mobiliteit moeten we daar voorzichtig mee zijn. Ik wil het wel opnemen in het debat.

De voorzitter: De decanen van Geneeskunde zijn voor het behoud van de toelatingsproef in de veronderstelling dat de numerus clausus blijft bestaan. Als ze dat ontkoppelen, is het een andere discussie.

De heer Erik Tack: Misschien speelt er nog een ander argument mee. De universiteiten hebben de plicht ervoor te zorgen dat ze een goede opleiding kunnen garanderen. Als er een toestroom is van veel studenten, wordt het moeilijk om voldoende goede klaslokalen te hebben en voldoende assistenten om de praktische opleiding te geven. Nu heeft men dat probleem aan de andere kant van de taalgrens.

Minister Pascal Smet: Met minister Onkelinx heb ik de afspraak gemaakt om de studieduur te verminderen van 7 tot 6 jaar. Dat is de reden waarom men aan Franstalige kant druk zet om een toelatingsproef te organiseren, om die opleiding te kunnen geven in 6 jaar.

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Mevrouw Vanderpoorten zegt dat ik haar niet goed heb begrepen. Ik weet dat dat verband destijds is gelegd, maar vandaag stel ik vast dat er geen effectief verband is. Hoe dan ook, ik wil mijn bekommernis uiten om een numerus fixus in te voeren. Ik ga ervan uit dat iedereen die bekwaam is om die studies te doen, die ook mag aanvangen.

Ik ben er blij om dat er een evaluatie komt. Artsen vertellen me dat indien ze destijds een ingangsproof hadden moeten doen, ze het niet hadden gehaald, omdat ze in hun vooropleiding een achterstand hadden in fysica, scheikunde of wiskunde. Dat moet absoluut worden opgenomen in deze kwestie.

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Ik heb spijt dat mevrouw Deckx indertijd niet in deze commissie zat, toen voormalig minister Van den Bossche het toelatingsexamen erdoor ramde.

De voorzitter: De toelatingsproef is niet adequaat voor de numerus clausus.

De heer Erik Tack: Ik zou het oneerlijk vinden dat als je in 2010 12,5 punten behaalt, wel mag beginnen aan die studies, en als je in een ander jaar ook 12,5 haalt, net niet mag beginnen. Je hebt toch een even goed resultaat behaald. Daar heb ik grote vragen bij.

Als je precies naar die quota wilt evolueren, moet je proberen omgekeerd te rekenen: “We gaan er zoveel nodig hebben, zoveel beginnen eraan, zoveel vallen eraf, dan kunnen er zoveel beginnen aan de studie.” Voor de personen in kwestie die examens doen, is dat een grote oneerlijkheid.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het decreet Leren en Werken en de opvolging van de uitvoering ervan - 7 (2010-2011)

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Minister, de leerlingen die kiezen voor het systeem leren en werken, zijn jongeren waarvoor ik altijd heel veel belangstelling heb gehad. Ze functioneren in een speciaal systeem dat we voor hen hebben uitgewerkt. Nog niet zo lang geleden hebben we een nieuw kader voor de systemen leren en werken gecreëerd. Daarin hebben we voluit gekozen voor het voltijds engagement omdat het voor de vorming en de structuur die ze nodig hebben in hun leven, belangrijk is dat ze een voltijds engagement kunnen opnemen.

In maart van dit jaar heb ik er in deze commissie op gewezen dat het aanwervingsplan van de federale regering niet in ruimte voorziet voor de jongeren in het deeltijds onderwijs, wat toch wel gevolgen heeft, zeker in deze moeilijke economische tijden, met betrekking tot het waarmaken van een voltijds engagement door die jongeren. De diverse centra en vooral de tewerkstellingscoördinatoren hebben het vandaag niet gemakkelijk om een gepast traject te vinden voor die jongeren, hoewel het decreet eigenlijk wel de bedoeling had verschillende trajecten mogelijk te maken. We hebben ook heel duidelijk gemaakt welke die verschillende trajecten kunnen zijn. Het is belangrijk om voor elke jongere te bekijken welke competenties bij hem aanwezig zijn en op welke manier het best een voltijds engagement kan worden gerealiseerd. Niet elk traject is immers een juist traject voor alle jongeren. Persoonlijk vind ik dat dit goed is uitgewerkt, maar als er onvoldoende plaatsen zijn voor jongeren, wordt het natuurlijk moeilijk. Dan zien we op het terrein een aantal bewegingen die niet altijd wenselijk zijn.

Daarom heb ik dit aangekaart in dit parlement en heb ik ook een aantal vragen gesteld, om dat zeker te volgen en er werk van te maken. Minister, u hebt toen gesteld dat een projectteam zich over de mogelijkheden van een voltijds engagement binnen die verschillende systemen zou buigen. Ook zou u diverse verdere acties opzetten om dat voltijds engagement zo goed mogelijk waar te maken.

Het is ook belangrijk werk te maken van een eenvormig statuut voor de deeltijds lerende. U hebt gesteld dat het natuurlijk de federale overheid is die ter zake stappen moet zetten, maar u zei ook dat u overleg zou organiseren met de diverse federale collega's, om ook op dat punt stappen vooruit te zetten.

Dat was enkele maanden geleden. Ik vind het dan ook belangrijk om vandaag te vragen hoe ver we staan in deze materie. Welke concrete acties onderneemt u om voldoende plaatsen te kunnen aanbieden in die verschillende trajecten, zodat de jongere op de juiste plaats terecht komt en het juiste traject krijgt? Op welke manier zult u op korte termijn die organiseerbaarheid en die financiering van de verschillende trajecten evalueren en bijsturen? Binnen welke timing is dat mogelijk? Ik moet toch wel vaststellen dat het aanbod van die trajecten vandaag niet flexibel is. Het is moeilijk om op het juiste ogenblik het juiste traject aan te bieden aan die jongere. De daaraan gekoppelde periodes liggen vast. Sommige jongeren zetten op een bepaald ogenblik grote stappen voorwaarts in hun ontwikkeling en kunnen vrij snel overstappen naar een ander traject, maar er zijn ook jongeren die, om welke reden dan ook, soms even blijven stilstaan in hun ontwikkeling en enkele maanden extra zouden moeten kunnen functioneren in een aangepast traject. De manier waarop dat nu is geregeld, maakt dat echter niet altijd mogelijk. Daarom is het belangrijk te bekijken hoe we dat aanbod echt kunnen uitwerken, zodat het perfect inspeelt op de behoeften van de jongeren die in die trajecten meedraaien.

Welke acties zijn reeds gebeurd om wetenschappelijk onderzoek op te zetten naar de toeleiding naar die centra voor leren en werken en het profiel van de jongere, om te bekijken welk traject het best past voor die jongere? Het is interessant om dat ernstig onder de loep te nemen. Hoe gebeurt dat nu? Gebeurt dat op de juiste manier? Welke verbeteringen zijn er nodig in de toekomst? Persoonlijk heb ik daar heel veel vragen over, en ik vind het belangrijk dat dit wetenschappelijk onderzoek wordt opgezet. Hoe ver staat het daarmee? Welke concrete initiatieven werden reeds genomen om de ontwikkelingslijnen van de jongeren in die verschillende fasen te monitoren en om een koppeling met het trajectvolgsysteem van de VDAB na te streven? Wanneer mogen we daar de eerste resultaten van verwachten?

Welke acties werden ondernomen om de trajectbegeleiding door te lichten? Dat is niet onbelangrijk. Er is immers de toeleiding, maar er is ook heel de begeleiding vanaf het ogenblik dat de jongere in het systeem zit. Wanneer worden de overstappen gerealiseerd? Zijn dat de juiste momenten? Moeten er ter zake aanpassingen gebeuren? Hoe gebeurt die trajectbegeleiding vandaag? Het lijkt me erg interessant om dat eens ernstig onder de loep te nemen en te bekijken of we ter zake vandaag juist zitten, en welke verbeteringen er in de toekomst nodig zijn.

Welke stappen hebt u reeds gezet om tot een eenvormig statuut voor de deeltijds lerende te komen? Hebt u de voorbije maanden de gelegenheid gehad om daarover overleg te organiseren? Wat zijn de resultaten daarvan?

De voorzitter: Mevrouw De Knop heeft het woord.

Mevrouw Irina De Knop: Ik sluit mij integraal aan bij de vragen van mevrouw Helsen. Het decreet, of liever het stelsel Leren en Werken biedt heel wat mogelijkheden voor een groep jongeren die anders misschien in een spijbelproblematiek terechtkomen of die we op de een of andere manier moeten vatten onder de ongekwalificeerde uitstroom in ons onderwijs. Ik wil in het bijzonder de vragen van mevrouw Helsen ondersteunen om de verschillende trajecten te evalueren. Hoe kunnen we dat beter of anders doen? Hoe kunnen we zorgen voor de best mogelijke integratie van dat systeem in het gewoon deeltijds onderwijs? Nu moet de toeleiding naar het centrum voor deeltijds onderwijs (CDO) gebeuren, zelfs wanneer zij zijn ingeschreven in een centrum voor deeltijdse vorming (CDV). Dat is een eerste goede stap. Maar hoe werkt dat in de praktijk? Het lijkt me erg nuttig om dat te evalueren. Ook de vraag om onderzoek op te zetten naar die toeleiding en naar het profiel van de jongeren is zeer belangrijk. We moeten weten met wie we daar te maken hebben om een zo goed mogelijk aanbod te kunnen doen aan die jongeren.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voor de persoonlijke ontwikkelingstrajecten (POT) blijft het urencontingent voor 2010-2011 behouden op het niveau van 2009-2010. Voor voortrajecten werd voor 2010-2011 het organiseerbare urencontingent vastgelegd op 147.104 uren. Na besprekingen met diverse betrokken actoren engageerde ik mij om, indien nodig en binnen de beschikbare financiële ruimte, te zoeken naar oplossingen voor een eventueel tekort aan middelen voor het lopende schooljaar 2010-2011. Teneinde de toekenningen te optimaliseren, zal de benutting van de uren voortrajecten door de lokale organisatoren ongoing gemonitord worden. Eventuele tekorten bij voortrajecten, maar ook bij brugprojecten, kunnen zo vroegtijdig in kaart worden gebracht, zodat in de eerste maanden van 2011 eventuele bijsturing kan gebeuren.

Voor brugprojecten blijft het aantal toegekende organiseerbare uren voor 2010-2011 op hetzelfde peil als in 2009-2010, ook al werden het afgelopen schooljaar volgens voorlopige metingen op basis van monitoring door mijn administratie op Vlaams niveau slechts 519.520 uren van de beschikbare 550.180 uren benut. De rapportageperiode voor de organisatoren van brugprojecten liep tot 8 oktober 2010.

Voor arbeidsdeelname blijven de middelen via de projecten Leren en Werken, Alternerend Leren Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs (DBSO) en extra Vlaamse werkingsmiddelen op hetzelfde peil als het vorige schooljaar. Dit lijkt voor 2009-2010 ruim voldoende en wij verwachten voor 2010-2011 geen excessieve stijging. Daarnaast wordt in de sectorconvenants tussen de Vlaamse overheid en de sectoren steeds aandacht geschonken aan de inzet op het vlak van werkplekleren.

Het decreet Leren en Werken wordt in 2013 globaal geëvalueerd. Ondertussen beschikken we over het recente advies van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) en de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) ter evaluatie van het decreet Leren en Werken. We zullen met een aantal elementen uit dit advies zeker rekening houden bij de globale evaluatie.

De benutting van de organiseerbare uren voor de diverse fasen wordt door mijn administratie voortdurend gemonitord. De eventuele noodzaak van een flexibeler aanbod zal aan bod komen bij de globale evaluatie van het decreet Leren en Werken, wanneer meer informatie beschikbaar is in verband met het profiel van de betrokken jongeren en de doorstroompatronen doorheen de diverse fasen.

Een onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek (OBPWO) werd uitgeschreven, maar tot op heden nog niet gegund. De onderzoeksvoorstellen dienen nog beoordeeld te worden op hun beleidsrelevantie, wat gebeurt in een beoordelingscommissie, en op hun wetenschappelijke relevantie, waarvoor een commissie van het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) verantwoordelijk is. Dit zal gebeuren.

Het voorbije jaar werkte mijn administratie aan een koppeling van de gegevens die via het cliëntvolgsysteem van de VDAB worden ingevoerd, en de gegevens die via de leerlingen-databank Edison worden aangeleverd. Dit resulteerde in de mogelijkheid om te rapporteren op de deelname van jongeren uit het dbso aan elke fase binnen het voltijds engagement, en in feedbackmogelijkheid voor de netten en de CDO's. Deze feedback stelt de CDO's in de mogelijkheid voortdurend de eigen gegevensinput te checken en desgevallend te updaten. Er werden drie meetmomenten voorzien: 1 oktober 2010, 1 februari 2011 en 1 juni 2011.

Een intern rapport over de resultaten van het eerste meetmoment wordt aangemaakt tegen eind oktober 2010. Feedback naar de netten en de CDO's volgt daarna. Output van op jaarbasis geaggregeerde gegevens wordt voorzien voor juli 2011.

Expertise op het vlak van trajectbegeleiding en een degelijk uitgewerkte trajectmethodiek binnen elke fase maar ook faseoverstijgend zijn de basisvoorwaarden om voor subsidiëring van het Europees Sociaal Fonds (ESF) – en voor de CDO's zelf voor de hieraan gekoppelde extra Vlaamse werkingsmiddelen – in aanmerking te komen. Mijn administratie ondersteunt de organisatoren en de CDO's door middel van bezoeken van de opdrachthouders van de Dienst Beroepsopleiding. Via een standaard interactief elektronisch evaluatie-instrument, Kwali-vo en Kwali-bru, biedt de Dienst Beroepsopleiding Onderwijs-Instellingen en Leerlingen Secundair Onderwijs en het Volwassenenonderwijs (DBO-ILSVO) daarenboven de organisatoren van voortrajecten en brugprojecten jaarlijks een gedetailleerd en comprehensief beeld van actuele sterkten en werkpunten. Via steekproefsgewijze controles op de leerwerkplekken van de betrokken jongeren in de bedrijven, bewaakt DBO-ILSVO de kwaliteit van alternantierplannen en begeleiding op de werkplek.

De inspectie voor het secundair onderwijs zal in de Onderwijsspiegel van 2013 een bijdrage brengen over de implementatie van het decreet Leren en Werken aan de hand van de doorlichtingsresultaten. Daarbij zal vooral aandacht gaan naar wat essentieel is om de innovatie te realiseren die het beleid verwacht, namelijk: “Hoe kwaliteitsvol verlopen de screening, de inschaling, het uitwerken en monitoren van het individueel leertraject en de trajectbegeleiding?”

In oktober 2009 leverde mijn administratie via het Departement Werk en Sociale Economie alle in dit kader gevraagde gegevens aan ten behoeve van het kabinet van federaal bevoegde minister Milquet. Navraag bij de FOD Werkgelegenheid leert ons dat de werkzaamheden van de Nationale Arbeidsraad (NAR), die met de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB) moet samenwerken, nog steeds bezig zijn. Voor het einde van dit jaar zouden ze een ontwerpadvies opstellen.

Op zich kan de minister zeggen dat er geen probleem is. We stellen echter een stijging van het aantal jongeren vast. Het lijkt me dan ook belangrijk dit goed op te volgen en na te gaan of we geen bijkomende inspanningen moeten leveren.

Minister Pascal Smet: Ik heb daarnet al verklaard dat we dit goed opvolgen. Indien dit nodig blijkt, zullen we bijsturen. Begin volgend jaar zullen we dit weten. We weten dat er nog een

zekere marge is. De uren voor de brugprojecten zijn niet allemaal gebruikt. We volgen dit in elk geval op.

Mevrouw Kathleen Helsen: Dat is altijd al het geval geweest. Volgens de partners die de brugprojecten aanbieden, leidt de manier waarop het systeem in elkaar zit tot een onderbenutting. We moeten dit eens ten gronde bekijken. De organisaties die de voortrajecten en de brugprojecten aanbieden, zijn niet altijd gelukkig met het kader dat we voor hen creëren en met de financiering die hieraan is verbonden.

De evaluatie zal in 2013 plaatsvinden. Ik vind het goed dat we dit grondig zullen evalueren. Ik heb evenwel het gevoel dat dit met betrekking tot een aantal elementen een te lange wachttijd is. Vanuit het werkveld worden constant vragen gesteld. Dit geldt zeker voor de voortrajecten en de brugprojecten. Het gaat hier immers om de moeilijkste trajecten en om jongeren die veel ondersteuning nodig hebben. Volgens mij is een samenleving verplicht hierin te investeren. Indien die organisaties onvoldoende de mogelijkheid krijgen dit op een kwaliteitsvolle wijze aan te bieden, moeten we nagaan of een bijsturing niet reeds voor de grondige evaluatie van 2013 wenselijk is. Ik blijf in elk geval met een aantal vragen zitten.

Wat de verschillende trajecten betreft, vind ik de goede opvolging positief. Ik hoop dat dit onderzoek zijn verdere verloop zal krijgen. Hoewel dit nog niet van start is gegaan, zal dit volgens de minister zeker gebeuren.

Wat de trajectbegeleiding betreft, is de goede opvolging uiteraard ook positief. De inspectie zal pas vanaf 2013 input leveren om na te gaan hoe een eventuele bijsturing tijdens de evaluatie moet gebeuren. Betekent dit dat we momenteel nog niet over voldoende informatie beschikken om te zien of een bijsturing al dan niet nodig is? Ik stel me die vraag zeker met betrekking tot de praktijksituaties. Is een bijsturing voor 2013 zinvol? Hebben we hier al informatie over?

Ik heb er totaal geen zicht op welke informatie nu reeds beschikbaar is. Ik stel vast dat dit met behulp van verschillende methodieken en materialen wordt opgevolgd. Er zijn metingen. Ik heb echter geen zicht op de voorlopige conclusies. Ik weet niet of we hier nu al iets mee moeten doen.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Ik zal rekening houden met de opmerkingen van mevrouw Helsen. Mijns inziens moeten we de globale evaluatie afwachten. Dit heeft natuurlijk ook met planning te maken. Er is heel wat nieuwe regelgeving goedgekeurd. We moeten natuurlijk de tijd krijgen om alles uit te voeren en te evalueren. We zijn momenteel met zeer veel evaluaties bezig. We moeten dit goed plannen en opvolgen.

Ik krijg signalen vanuit de administratie dat we moeten opletten: ze moet zelf nog kunnen volgen. Ten gevolge van de inkrimping van de kabinetten kunnen we ook minder zelf doen. Daar moeten we ons ook bewust van zijn. Het heeft met de planning te maken.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Gerda Van Steenberge tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over maatregelen om het tekort aan leerkrachten op te vangen
- 70 (2010-2011)

Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Vanderpoorten tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het lerarentekort
- 135 (2010-2011)

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het dreigend lerarentekort in Antwerpen en Vlaanderen
- 199 (2010-2011)

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Voorzitter, we hebben deze thematiek deze morgen, in het kader van de scholenbouw en de situatie in Antwerpen, al even aangekaart.

Op 27 oktober 2010 organiseert het stadsbestuur van Antwerpen een jobbeurs voor kleuteronderwijzers en leerkrachten lager onderwijs. Op die manier wil het stadsbestuur inspelen op het tekort aan leerkrachten dat vanaf november 2010 dreigt. Begin 2010 heeft het centraal aanmeldingsregister het stadsbestuur voor het eerst in staat gesteld om, over de onderwijsnetten heen, een duidelijk beeld van de beschikbare plekken per school en van de bezettingsgraad per klas te krijgen. Het capaciteitstekort dat hierdoor aan het licht is gekomen, gaat gepaard met een verwachte stijging van het vereiste aantal leerkrachten.

Dit is niet enkel in Antwerpen een probleem. Gezien de demografische groei die tot nu toe door niemand werd verwacht, geldt dit voor alle grootsteden en op langere termijn voor heel Vlaanderen. Ook de Vlaamse Arbeidsmarktbarometer Onderwijs toont aan dat op korte termijn een tekort aan kleuteronderwijzers en leerkrachten lager onderwijs zal ontstaan.

Om dit probleem op te lossen, organiseren de Antwerpse onderwijspartners en de VDAB samen een jobbeurs. Op die beurs worden de beschikbare vacatures en de kandidaat-leerkrachten bij elkaar gebracht. Aangezien het tekort aan leerkrachten niet enkel een Antwerps, maar een grootstedelijk en uiteindelijk een Vlaams fenomeen is, moeten in dit verband eigenlijk Vlaamse maatregelen worden genomen.

Een van die maatregelen is het aantrekkelijker maken van het beroep van leraar. Vanmorgen zei u dat het een genuanceerd verhaal is en dat er niet echt een dreigend tekort is, maar ik denk dat dat in Brussel enigszins anders ligt en dat er daar wel een lerarentekort is.

Naar aanleiding van het afschaffen van de Brusselpremie vorig jaar stelde u dat u liever een globaal plan wou lanceren om het beroep van leraar aantrekkelijker te maken dan de Brusselpremie te verschaffen.

Welke maatregelen op Vlaams niveau, naast de lokale initiatieven, wilt u nemen om het dreigende tekort aan leerkrachten op te vangen? Hoeveel staat het met het globaal plan dat u vorig jaar wilde lanceren om het beroep van leraar aantrekkelijker te maken? Wat houdt dat globaal plan precies in? Vorig jaar verwees u daarvoor naar uw beleidsplan, maar daar heb ik dat niet teruggevonden. Worden er voor Brussel specifieke maatregelen genomen, die anders zijn dan in Vlaanderen? Zo ja, welke?

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Voorzitter, minister, collega's, mijn vraag om uitleg sluit volledig aan bij die van mevrouw Van Steenberge. Ons Vlaams onderwijs kijkt inderdaad aan tegen een te verwachten toenemend lerarentekort. Vooral in het basisonderwijs dreigt een structureel lerarentekort, dat veroorzaakt wordt door verscheidene factoren. Het scenario waarbij aan de ene kant een groot percentage oudere leerkrachten uitstroomt en aan

de andere kant een op drie jonge leerkrachten al na minder dan 5 jaar het onderwijs verlaat, geeft geen zicht op een verbetering van de huidige situatie op korte termijn.

De pijnpunten van de huidige onderwijsloopbaan zijn u genoegzaam bekend, minister: de noodzaak van het aantrekkelijker maken van de carrière en het doorbreken van de vlakke loopbaan, hulp aan en ondersteuning van jonge leerkrachten, maar ook de nood aan een soepele en aantrekkelijke overgangsmogelijkheid van mensen uit de privésector naar het onderwijs. U gaf reeds aan werk te zullen maken van een hertekening van de lerarenloopbaan. U spreekt in dit verband over een groot en breed gedragen, anderhalf jaar durend debat over alle onderwijsaspecten van de onderwijsloopbaan.

Uit een onderzoek naar de onderwijsarbeidsmarkt, dat in februari aan de commissie werd voorgesteld, blijkt dat er in 2011 in het kleuter- en lager onderwijs telkens 400 leerkrachten te kort zouden zijn. Er werden meteen ook 22 aanbevelingen gedaan om dat tekort in te dijken.

Uit een netoverschrijdende rondvraag in de Antwerpse basisscholen blijkt dat de scholen vanaf oktober dit jaar al met tekorten zouden worstelen. De onderwijsschepen in Antwerpen voorziet dit schooljaar een nood aan 200 extra kleuterjuffen en onderwijzers/onderwijzeressen. Hij vraagt dat het beroep van leerkracht in Antwerpen erkend wordt als knelpuntberoep. Met de VDAB werd of wordt onderzocht of een verkorte opleiding mogelijk is. Op 27 oktober organiseert de stad ook een jobbeurs voor leerkrachten.

In de provincie Limburg zou men volgens recente cijfers dan weer met een overschot aan leerkrachten zitten. Ook positieve klanken hebben mij intussen bereikt: in sommige hogescholen noteert men voor dit academiejaar een stijging in de lerarenopleiding tot 34 percent.

Voorziet u op korte termijn in oplossingen om het tekort voor de volgende jaren in te perken en het beroep aantrekkelijker te maken? Aangezien u enige tijd geleden in een kranten-interview zelf aangaf dat vooral het afhaken van jonge leerkrachten moet worden aangepakt, ga ik ervan uit dat u snel met een voorstel zult komen. Welke timing hebt u voor ogen voor dit specifieke probleem? Hebt u zicht op de tekorten of overschotten per provincie? Kunt u mij zeggen in welke hogescholen zich een substantiële stijging in de lerarenopleiding voordoet? Is er al zicht op de evoluties van de geïnteresseerden in de universitaire lerarenopleiding, gezien de wijzigingen die zich daar hebben voorgedaan?

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Voorzitter, minister, collega's, de stad Antwerpen geeft aan af te stevenen af op een tekort aan kleuterjuffen en leerkrachten in het lager onderwijs. Dit schooljaar moesten 200 mensen extra worden gezocht voor de nieuwe klassen en om collega's die met pensioen gaan, te vervangen. Voorlopig is er blijkbaar nog geen reden tot paniek, maar over enkele jaren zou er een problematisch tekort aan leerkrachten kunnen zijn.

Dat die bezorgdheid niet alleen in Antwerpen leeft, blijkt ook uit het arbeidsmarktrapport voor het basis- en secundair onderwijs. Daarin stelt men dat de schaarste aan onderwijsverstrekkers en de herwaardering van het lerarenberoep het voorwerp is van een debat dat niet alleen in Vlaanderen, maar ook internationaal wordt gevoerd. Volgens het rapport moet de overheid, samen met alle onderwijspartners, ernaar streven dat scholen op korte en middellange termijn kunnen beschikken over voldoende bekwame en gemotiveerde leerkrachten. Op korte termijn zijn er volgens het rapport maatregelen nodig met onmiddellijke impact.

Recent besliste de Antwerpse schepen van Onderwijs, Robert Voorhamme, om maatregelen te nemen, door een 'sectoraal netwerk onderwijs' op te richten, dat moet uitzoeken hoe ze het lerarentekort in Antwerpen kunnen wegwerken.

Minister, werkzoekenden die naar de VDAB gaan, kunnen nu in één oogopslag zien welke vacatures er zijn. Voor het onderwijs is dat niet het geval. Daar worden de banen vaak onder elkaar verdeeld of via een circuit dat bij pas afgestudeerden niet altijd bekend is. De

onderwijswereld is niet altijd de meest transparante en maakt het zichzelf én werkzoekende leerkrachten soms moeilijk. Het is een deel van de verklaring voor het lerarentekort, maar zeker niet de enige.

Wat is uw visie op het dreigende lerarentekort? Beschikt u over nieuwe cijfers met betrekking tot de problematiek? Wat is de evolutie? Plant u verder onderzoek? Zijn er bijkomende acties en maatregelen die u op korte en op lange termijn in dit kader onderneemt? Welke? Is dat in overleg met de partners? Plant u concrete acties om de aantrekkelijkheid van het lerarenberoep te verhogen? Zo ja, welke?

Onderschrijft u dat de onderwijswereld transparanter moet worden op het vlak van personeelsbeleid? Op dit punt wijk ik wel een beetje af van de ander vraagstellers. Plant u overleg met minister Muylers over de mogelijke rol van de VDAB in dit kader?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Voorzitter, minister, dames en heren, ik heb over dit onderwerp bij de start van het schooljaar aan de minister een schriftelijke vraag gesteld. Ik zal de vraag noch het antwoord hier herhalen. Ik heb uit uw zeer uitgebreide antwoord begrepen, minister, dat u niet altijd op dezelfde golflengte zit als de Antwerpse schepen van Onderwijs. De teneur van uw antwoord luidde als volgt: de spanning op de arbeidsmarkt voor onderwijs neemt het voorbijge schooljaar af. Bovendien hebt u wat 1 september betreft, een globale oplossing gevonden.

Een volgend element in mijn vraag was de aantrekkelijkheid van het beroep, dat hier ook al aan bod kwam. U antwoordde mij dat u dit schooljaar de discussie met betrekking tot het loopbaandebat wil starten, en daarmee ook de discussie over het aantrekken en behouden van goede leerkrachten. U wilt ook komen tot voorstellen voor werkpunten voor de beginnende leraar, de zijinstromers en de inzetbaarheid. De komende jaren komen de aantrekkelijkheid van de loopbaan, het eindeloopbaandebat, de competentieontwikkeling, de inzetbaarheid van het onderwijspersoneel, de lerarenopleiding en het globaal loopbaanpact met de sociale partners aan bod.

Minister, hoe zit het met dat moeilijke debat rond de eindeloopbaan? Ik weet dat dat een gevoelig punt is, en dat er veel overleg noodzakelijk is. Als er een tekort dreigt, kan het op heel korte termijn wel een aantal zorgen en problemen oplossen. Wat is de timing voor het debat? Is het al gestart? Zijn er al voorstellen? Als u in de loop van deze legislatuur tot resultaten wilt komen, minister, mag u niet te lang meer wachten om met dat debat te beginnen.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Voorzitter, minister, ik ben heel blij dat u inspanningen wilt leveren voor de jonge leerkracht. Dat is zeer belangrijk, want het is zeer negatief dat wij er niet in slagen om hen in het onderwijs te houden. Maar een verkorte opleiding via de VDAB als oplossing roept bij mij heel wat vragen op. We hebben er met het nieuwe decreet over de lerarenopleiding net voor gekozen om de opleiding zeker niet te verkorten. We stelden immers vast dat het niet eenvoudig is om leraar te zijn. Men moet daar heel wat competenties voor verwerven. Dat kan niet op een zeer korte periode.

Daarom vraag ik me af of het dan gaat over mensen die al een opleiding hebben gehad die zeer nauw aansluit bij een lerarenopleiding. Of krijgt iedereen toegang tot die verkorte opleiding? Ik heb daar ontzettend veel twijfels over, zeker omdat we met zijn allen de overtuiging hadden dat de lerarenopleiding net moest worden uitgebreid.

Specifiek betreffende Antwerpen vraag ik me af welke initiatieven u wilt nemen om meer allochtone jongens en meisjes in de lerarenopleiding te krijgen. Antwerpen-stad kent een populatie met nogal wat allochtonen. Zij vinden zeer moeilijk de weg naar de lerarenopleiding. Het zou voor de Antwerpse gemeenschap zeer positief zijn, mochten ze dat wel

doen. Het is hier in de commissie ook wel al eens aan bod gekomen, dat we daar inspanningen voor moeten leveren. Dat is echter niet eenvoudig. We moeten wel iets doen of we missen enorme kansen. Minister, welke stappen wilt u ondernemen om daar vooruitgang in te boeken?

De voorzitter: De heer Delva heeft het woord.

– *Mevrouw Kathleen Helsen, ondervoorzitter, treedt als waarnemend voorzitter op.*

De heer Paul Delva: Het lerarentekort is een element dat in deze commissie al een paar keer aan bod kwam. Ik herinner me een debat voor het zomerreces. Daarin werd ook al gevraagd naar een timing voor wat de minister noemt het leerkrachtenloopbaanpact. Er werd toen gezegd dat de discussie in september – vorige maand dus – op kruissnelheid zou komen, onder andere met de vakbonden maar ook met alle andere burgerlijke partijen.

Minister, u dacht toen minstens een jaar nodig te hebben om de discussies te kunnen afronden. Aansluitend bij mijn collega's, geldt die timing nog altijd? Komen er eventueel wijzigingen aan?

Ik sluit ook nog graag aan bij een specifieke vraag van mevrouw Van Steenberge over de situatie in Brussel, en ook bij de zeer interessante vraag van mevrouw Helsen over het lage aantal allochtone leerkrachten in Antwerpen. Natuurlijk geldt die laatste vraag ook voor onze dierbare hoofdstad.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Ik sluit me aan bij de vragen, voorzitter. Wat me bijzonder interesseert, is het globaal plan dat de minister gaat voorstellen om dat lerarentekort aan te pakken en de specifieke situatie in Brussel.

Mevrouw Vanderpoorten wijst terecht op de substantiële stijging in de lerarenopleiding. Dat is natuurlijk goed nieuws, maar een instroom garandeert niet altijd voldoende uitstroom om de vraag naar leerkrachten te kunnen opvangen.

Ik vraag me ook af of we dit niet moeten onderzoeken bij de hervorming van het secundair onderwijs. Misschien kan daar een link naar het beroep van leerkracht worden gemaakt.

Mevrouw Deckx heeft verwezen naar een contact met minister Muylers over de rol van de VDAB. Mevrouw Helsen merkt terecht op dat we moeten waken over de bekwaamheid van het personeel dat het lerarenberoep opneemt. Minister, hebt u iets in petto in de richting van die kwaliteitsbewaking? Het kan toch zo niet gaan: er is een praktijkleraar te weinig, men kijkt op de rol wie er past en men zet die op die plaats. Bij het beroep van leerkracht komt er natuurlijk wel iets meer kijken dan gewoon een plaats invullen. Minister, hoe denkt u de kwaliteit te kunnen bewaken?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, een van de belangrijkste maatregelen om het lerarentekort aan te pakken, is het aantrekkelijk maken van het beroep van leraar en vooral het optrekken van het maatschappelijk aanzien van leraren. We moeten excellente leraren blijven aantrekken en ze trachten te behouden. En inderdaad, meer allochtone, maar ook meer mannelijke leerkrachten.

Om dit te realiseren, wil ik samen met de sociale partners, in een open geest en zonder taboes, op zoek gaan naar antwoorden en oplossingen met betrekking tot een aantal thema's: de beginnende leraar, de zijinstromers, de inzetbaarheid in het onderwijs, het aantrekkelijker maken van de loopbaan, het einde van de loopbaan en ten slotte een meer doorgedreven competentieontwikkeling van het onderwijspersoneel.

Dit werkjaar wil ik komen tot voorstellen over de werkpunten voor de beginnende leraar. We willen de werkzekerheid versterken en hun werkomstandigheden verbeteren. Voor de

zijinstromers willen we naar mogelijkheden zoeken om een vergoeding toe te kennen voor onderwijsgerelateerde ervaring uit de privésector en willen we werk maken van verkorte trajecten binnen de lerarenopleiding. Dat is een debat dat we van januari 2011 tot maart 2011 zouden willen voeren. We willen hoger gekwalificeerden inzetten in alle onderwijsniveaus om de professionalisering verder te stimuleren. Daartoe moeten we de discussie over de bekwaamheidsbewijzen aangaan. Dit debat is gepland van april 2011 tot december 2011. Concreet verwijs ik naar het idee dat ook masters in het basisonderwijs les zouden kunnen geven, uiteraard met de verloning van een master.

De resterende thema's pakken we in de daaropvolgende werkjaren aan. Om de loopbaan aantrekkelijker te maken zullen we het hebben over het pedagogisch comfort, waardering, taak- en functiedifferentiatie. Dit debat is gepland van september 2011 tot december 2011. Het einde van de loopbaan is voor januari 2012 tot april 2012. Het debat over de competentieontwikkeling is voor mei 2012 tot december 2012. Onder competentieontwikkeling verstaan we de initiële opleiding en nascholing van leraren met aandacht voor professionalisering van directies en schoolbesturen.

Mijn administratie heeft reeds knelpuntanalyses en voorstellen tot oplossing uitgewerkt voor de volgende thema's: de beginnende leraar, de zijinstromers en de inzetbaarheid. Tijdens het startschot van het loopbaandebat op 16 september 2010 heb ik de sociale partners uitgenodigd om dezelfde oefening te maken en mij te laten weten wat voor hen de grootste knelpunten zijn voor het eerste thema en welke oplossingen zij hiervoor zien. Begin december starten de gesprekken hierover. De reden hiervoor is dat we nu niet alleen met een cao bezig zijn, maar ook met de bespreking van de leerzorg in resonantiegroepen, met de bespreking van het Vlaamse lerarenstatuut en het leerkrachtenloopbaanpact. We zitten dus heel vaak met de vakbonden en de werkgevers rond de tafel.

Het loopbaandebat moet uiteindelijk eind 2012 uitmonden in een globaal loopbaanpact met de sociale partners. Niets sluit echter uit dat we binnen dat traject van 2 jaar al sneller deelresultaten behalen, en waar dit mogelijk is, zullen we die dan ook concretiseren. Uiteraard wordt dan telkens ook onderzocht welke concrete, afzonderlijke maatregelen we voor de grootsteden en voor Brussel in het bijzonder, kunnen nemen.

De resultaten van de knelpuntanalyses zullen dan aantonen of het personeelsbeleid binnen de onderwijswereld transparanter moet worden gemaakt. Ik kan daar vandaag moeilijk op vooruitlopen.

Via het Arbeidsmarktrapport hebben wij een globaal zicht op het feit of zich tekorten zullen voordoen op de onderwijsarbeidsmarkt. Het Arbeidsmarktrapport 2010 zal binnenkort worden gepubliceerd. Zicht op eventuele tekorten of overschotten per provincie hebben wij via het aantal openstaande vacatures. Deze cijfers maken geen onderscheid in vacatures in het kleuteronderwijs en vacatures in het lager onderwijs. We kunnen u dus enkel een beeld geven van de evolutie van het aantal vacatures in het basisonderwijs.

Voorzitter, ik heb mooie grafieken en ik stel voor dat u toelating geeft aan de secretaris om die in het verslag op te nemen. (zie [bijlage 3](#), [bijlage 1](#) en [bijlage 2](#))

Zoals blijkt uit de grafiek is de spanning op de arbeidsmarkt in het basisonderwijs in de loop van het schooljaar 2009-2010 duidelijk afgenomen. Het aantal openstaande vacatures is vanaf april zelfs afgenomen tegenover het schooljaar 2007-2008. De daling van het aantal vacatures in september, oktober, november en december, respectievelijk 17 percent, 16 percent, 20 percent en 8 percent tegenover dezelfde maanden van het voorgaande schooljaar, zet zich verder tot juni 2010, respectievelijk 15 percent, 19 percent, 33 percent, 36 percent, 26 percent en 10 percent. In juli en augustus 2010 is er opnieuw sprake van een toename ten opzichte van dezelfde maanden in 2008-2009, maar de daling die tijdens het schooljaar 2009-2010 is ingezet, lijkt ook aan de start van het schooljaar 2010-2011 bevestigd te worden.

De mate waarin het aantal openstaande vacatures regionaal verschillen, varieert maandelijks. We baseren ons verder op de meest recente cijfers voor september 2010. U ziet dat er een beperkt aantal vacatures openstaat. Ik verwijs ook naar de grafiek in het verslag. Het is opvallend dat er in de provincie Vlaams-Brabant meer openstaande vacatures in het basisonderwijs zijn in september 2010. De provincie West-Vlaanderen telt opvallend minder openstaande vacatures in het basisonderwijs. Als we de evolutie van het aantal openstaande vacatures bekijken, dan stellen we vast dat dat aantal in september 2010 enkel in Vlaams-Brabant is toegenomen ten opzichte van september 2009. In alle andere provincies is dat significant gedaald, ook in Antwerpen.

De statistische gegevens uit de ACTIRIS-databanken geven een beeld van het aantal openstaande vacatures voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Gelet op de beperkingen van de databank kunnen we enkel een overzicht geven van het onderwijzend personeel zonder onderscheid naar onderwijsniveau. Cijfers voor de openstaande vacatures basisonderwijs voor Brussel zijn dus helaas niet beschikbaar. Er is dus nog werk aan.

Op basis van de cijfers voor het aantal openstaande vacatures leerkrachten secundair onderwijs in Vlaanderen, maken we een onderscheid tussen leerkrachten secundair onderwijs eerste en tweede graad en leerkrachten secundair onderwijs derde en vierde graad. In de grafiek zult u kunnen lezen dat de spanning op de arbeidsmarkt ook in het secundair onderwijs eerste en tweede graad in de loop van schooljaar 2009-2010 duidelijk is afgenomen. Het aantal openstaande vacatures is afgelopen schooljaar in elke maand duidelijk gedaald tegenover het schooljaar 2008-2009. In september 2010 daalde het aantal openstaande vacatures nog met 40,7 percent ten opzichte van september 2009.

De mate waarin het aantal openstaande vacatures regionaal verschilt, varieert maandelijks. Ook hier baseer ik me op de cijfers voor september 2010. Het aantal openstaande vacatures secundair onderwijs eerste en tweede graad in september 2010, is in alle provincies afgenomen ten opzichte van september 2009. De spanning op de arbeidsmarkt in het secundair onderwijs derde en vierde graad is eveneens in het schooljaar 2009-2010 duidelijk afgenomen tegenover het schooljaar 2008-2009. In september 2010 daalde het aantal openstaande vacatures nog met liefst 62,7 percent. Ook voor het secundair onderwijs derde en vierde graad is in elke provincie sprake van een daling in het aantal openstaande vacatures.

Ook deze mooie grafieken zult u krijgen voor verdere lectuur.

Voorzitter, wat betreft de substantiële stijging binnen de hogescholen, neem ik aan dat u me toelaat dat ik al deze cijfers niet ga voorlezen, maar dat we in het verslag een gedetailleerd cijferoverzicht zullen geven. Ik wil er wel op wijzen dat het voor 2010-2011 om voorlopige cijfers gaat. Hoed u dus voor voorbarige conclusies. Een substantiële stijging doet zich vooral voor in een van de drie bachelors. In de Karel de Grote-Hogeschool is dat vooral het kleuteronderwijs. In de Katholieke Hogeschool Limburg (KHLim) alsook in Lessius Mechelen is dat lager onderwijs. Voor de universitaire lerarenopleiding is het academiejaar nog maar net begonnen, dus oppassen.

Wat betreft de opmerkingen over de verkorte opleidingen, deel ik de opmerkingen van mevrouw Helsen en anderen om daar met de nodige voorzichtigheid mee om te gaan. Ik wil dat niet volledig uitsluiten, maar er moeten duidelijke afspraken worden gemaakt over de inhoud, de duur en dies meer.

Allochtone leerkrachten blijven een probleem. Ik ben bijvoorbeeld nog in de Lessius Hogeschool in Mechelen geweest om de diploma-uitreiking van de leerkrachtenopleiding te doen, en er waren slechts twee of drie nieuwe Belgen. Dat is echt zorgwekkend. We hebben er nog geen pasklaar antwoord op. Mijn collega's van Werk en van Inburgering en ik moeten dat absoluut meenemen, om die groep aan te zetten. Er is het probleem van de taal. Dat moeten we niet ontkennen, we horen dat vaak. Daar springt het dikwijls op af. Daar moeten we dan maar verder aan werken, wat we ook zullen doen.

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Minister, blijkbaar valt het met het lerarentekort nog wel mee. Ik had de titel van mijn vraag beter anders geformuleerd.

Wat bij mij meer vragen doet rijzen dan het tekort aan leerkrachten, is de opwaardering van het beroep. Dat blijft een probleem. U zegt, zoals mevrouw Helsen ook terecht aanhaalde, dat we moeten opletten met de verkorte opleiding via de VDAB. We hebben het in het kader van de Commissie ad hoc Hoger Onderwijs zeer veel gehad over de lerarenopleiding. We waren het erover eens dat we er zeker over moeten waken dat het beroep van leraar een opwaardering krijgt zodat we via die weg ook meer jongens en meisjes naar de lerarenopleiding krijgen. We hebben ervoor gekozen om de geacademiseerde bachelors eventueel via de universiteiten te krijgen.

Minister, ik wil ervoor waarschuwen dat we geen twee soorten leraren krijgen. Ik denk dat je de verkorte opleiding via de VDAB niet kunt vergelijken met de tendens die wij willen om de lerarenopleiding juist uit te breiden en er een geacademiseerde bachelor van te maken.

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Ik ben het eens met mevrouw Van Steenberge dat er over de tekorten blijkbaar redelijk goed nieuws is. Ik heb dezelfde bezorgdheid: dat de herwaardering blijft hangen. Ik hoor voortdurend uit de lerarenopleiding een bezorgdheid over de kwaliteit van de instroom. Dat heeft ook met het beroep te maken. Ik maak me wat zorgen over de timing. De minister zegt dat er verschillende onderwerpen aan bod zullen komen binnen een bepaalde timing. Als ik het goed heb begrepen, eindigt dat eind 2012. Dat betekent dat men dan nog moet beginnen aan een decreet. Daar gaat toch ook wat tijd over.

Minister Pascal Smet: Ik heb gezegd dat, als we een deel vroeger kunnen doen, we dat ook vroeger zullen doen. Ik heb uitdrukkelijk gezegd dat deelaspecten vroeger kunnen.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Dat lijkt me een goede piste.

Minister Pascal Smet: Ik ben ingegaan op de suggestie die u al twee keer hebt gedaan.

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Ik sluit me aan bij de bezorgdheden die de vorige sprekers hebben geuit. Minister, u hebt niet geantwoord op de vraag of u minister Muyters zult inschakelen om de arbeidsmarkt voor leerkrachten transparanter te maken.

Minister Pascal Smet: Dat is veeleer een onderwijsbevoegdheid dan een werkbevoegdheid.

Mevrouw Kathleen Deckx: Maar het gaat wel over het invullen van vacatures. Ik verneem wel eens in onderwijskringen dat dat niet zo duidelijk is. Als scholen op zoek gaan naar leerkrachten, dan gebeurt dat intern. Dat breidt zich dan een beetje uit en er komen heel wat spontane sollicitaties. Maar voor zover ik weet, is er nergens een databank waar al die vacatures centraal in zitten. Het lijkt me interessant om daaraan te werken.

Minister Pascal Smet: We moeten daar inderdaad aan werken.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Minister, het is opvallend dat u zich in dit antwoord minder laat leiden door de Antwerpse schepen van Onderwijs en uw mensen in de media.

Ik herhaal mijn aanvullende vraag. We kennen de gevoeligheden van het eindeloopbaandebat. Wanneer wordt dat opgestart?

Minister Pascal Smet: Dat is gepland voor januari-april 2012. Door externe factoren kan zich wel een verschuiving voordoen. We hebben met de sociale partners een planning afgesproken voor 2012.

De heer Jos De Meyer: Ik vind uw opmerkingen over die externe factoren niet onbelangrijk. Als u daar tijdens deze legislatuur iets mee wilt doen, dan moet u dat niet te veel voor u uitschuiven. Indien er toch een evolutie zou zijn op de arbeidsmarkt, dan herhaal ik dat u via deze weg het snelst kunt ingrijpen. Het verrast me dat u dit een beetje vooruitschuift.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Minister, ik ben onder de indruk van de opsomming die u hebt gemaakt van de initiatieven die u neemt. Ik zal dit grondig nalezen in de Handelingen. Het siert u, want leerkracht zijn, dat is een schone stiel.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

**Vraag om uitleg van mevrouw Irina De Knop tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het onderwijs in de gemeenschapsinstellingen
- 136 (2010-2011)**

De voorzitter: Mevrouw De Knop heeft het woord.

Mevrouw Irina De Knop: Artikel 24 van de Grondwet bepaalt dat iedereen recht heeft op onderwijs. Kinderen zijn voltijds leerplichtig tot 15 jaar, tot 18 jaar zijn ze deeltijds leerplichtig. Deze regel geldt uiteraard ook voor jongeren in detentie.

In het besluit van de Vlaamse Regering van 27 juni 1990 worden de voorwaarden vastgelegd waaronder in gemeenschapsinstellingen aan de leerplicht kan worden voldaan. In dat besluit staat ook dat de instellingen zelf instaan voor de organisatie van het onderwijs. Dit valt onder de bevoegdheid van de minister van Welzijn. Volgens datzelfde besluit controleert de inspectie van het departement Onderwijs het peil van het onderwijs minstens een keer per jaar.

Vanuit de opdracht om toe te zien op de naleving van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind onderzocht het Kinderrechtencommissariaat de situatie van Vlaamse jongeren in de meest gesloten settings. Het bezocht een aantal gemeenschapsinstellingen en het federaal gesloten centrum in Tongeren om er te spreken met de geplaatste jongeren en de directie. In het rapport dat we in april van dit jaar hebben ontvangen, staat te lezen hoe ze hun recht op onderwijs beleven.

De conclusies van dat rapport waren schokkend. Uit het rapport blijkt immers dat niet elke jongere kan rekenen op onderwijs. Afhankelijk van de leefgroep of het programma dat ze volgen, krijgen ze geen les. Jongeren in de behandelunit krijgen pas vanaf de derde fase een hele dag les. Andere jongeren krijgen om de een of andere reden geen volwaardig onderwijs.

Minister, gelet op de bevindingen uit dat rapport van het Kinderrechtencommissariaat heb ik u eerder al eens een schriftelijke vraag gesteld over de manier waarop de kwaliteit van het onderwijs wordt bewaakt. In het antwoord op deze vraag bevestigt u dat er tot nu toe geen inspecties werden verricht in deze gemeenschapsinstellingen. Dat is de reden waarom ik deze vraag vandaag stel.

De reden zou zijn dat deze instellingen bepaalde documenten, zoals een lijst met verblijvende leerplichtigen, nooit zouden hebben verstrekt aan de inspectiediensten en dat de controles dan ook niet konden worden uitgevoerd. Verder zei u in uw antwoord dat de organisatie van het interne onderwijs een bevoegdheid is van de minister van Welzijn en dat u hierin zelf geen opdracht hebt.

De praktische organisatie van het onderwijs in de gemeenschapsinstellingen mag dan wel een opdracht zijn voor de minister van Welzijn, de controle op de leerplicht en de kwaliteit van het onderwijs is een duidelijke bevoegdheid van de minister van Onderwijs. Het recht op onderwijs van de jongeren in de jeugdinstelling of jeugdgevangenis, evenals de kwaliteit,

moet steeds gegarandeerd kunnen worden. Wellicht hebt u om die reden de functie van verbindingsfunctionaris in het leven geroepen.

Ze worden wel degelijk betaald door het Departement Onderwijs en Vorming. Dat lijkt me een heel goed project te zijn. Dat maakt het mogelijk om bij de instroom, het verblijf en bij de uitstroom van de jongeren te zorgen voor de nodige informatie-uitwisseling en opvolging van de jongere in kwestie. U geeft in uw antwoord op mijn vraag ook aan dat de werking van de huidige verbindingsfunctionarissen om die reden met een schooljaar wordt verlengd. Gelet op het rapport van de kinderrechtencommissaris, is de aanwezigheid van de functionarissen als dusdanig blijkbaar geen afdoende garantie om de kwaliteit van het onderwijs te kunnen garanderen, noch om te zorgen voor een doorstroming van de informatie met betrekking tot de gegevens van leerplichtigen aan de inspectie. U zegt immers dat u daarover niet beschikt.

Minister, vandaag zijn er 283 detentieplaatsen voor Vlaamse jongeren en is er een uitbreiding tot 408 plaatsen in het vooruitzicht gesteld. We moeten alles in het werk stellen om ervoor te zorgen dat alle jongeren, ook degenen die in zo'n instelling verblijven, hun recht op onderwijs kunnen beleven. U hebt, in overleg met de Vlaamse Regering, het engagement genomen om het kwaliteitstoezicht en de kwaliteitsbevordering te optimaliseren. Met welke concrete maatregelen wilt u dat engagement vorm geven? Hoe zult u erop toezien dat het recht op onderwijs nu wel degelijk wordt gerespecteerd en op welke manier kunt u garanderen dat het onderwijs traject kwaliteitsvol is? Hoe kunt u verklaren dat de onderwijsinspectie niet beschikt over die lijsten van leerlingen, ondanks de aanwezigheid van de verbindingsfunctionarissen die wel degelijk verbonden zijn aan uw departement? Mij leek het logisch dat dat de opdracht zou zijn van de inspectie ingevolge het besluit van 27 juni 1990. Zijn er al concrete afspraken gemaakt tussen de onderwijsinspectie en de gemeenschapsinstellingen over de wijze waarop het toezicht zal verlopen? Zo ja, wat houden die afspraken in? Op basis van welke doelstellingen en binnen welk kader zult u dat doen?

In het kader van de organisatie van het interne onderwijs in de instellingen wilt u ook gesprekken aangaan met uw collega. Hoe wordt de uitkomst van dat overleg geformaliseerd? Is daarvoor een overlegstructuur in het leven geroepen? Komt die regelmatig samen? Kortom, wat betekent dat overleg en die gesprekken die u aangaat met de minister precies? U valideert beiden de positieve resultaten van het project met betrekking tot de verbindingsfunctionarissen en wilt dat ook verder zetten. Wat zijn de positieve resultaten? Welke aanbevelingen zijn er gemaakt? Welke regeling is er getroffen voor het federaal gesloten centrum van Tongeren? Acht u het noodzakelijk om, met het oog op het garanderen van een kwaliteitsvol onderwijs traject en het toezicht erop, stappen te ondernemen om de huidige regelgeving met betrekking tot de voorwaarden aan te passen?

U geeft aan dat de samenwerking tussen de gemeenschapsinstellingen en de verschillende actoren in de onderwijswereld na dit schooljaar structureel verankerd moet zijn. Welke acties zult u hiertoe ondernemen?

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Minister, er is momenteel in het parlement een Commissie ad hoc Jeugdzorg actief. Vorige week was ik aanwezig op de vergadering. Ik heb er een uiteenzetting gehoord van mensen van het Departement Onderwijs en Vorming. Er was ook een uiteenzetting over Welzijn. Ik heb daar toch wel een aantal frappante zaken gehoord. Zo zou er voor het eerst een overleg zijn tussen het onderwijs, internaten en de comités bijzondere jeugdzorg. Dat was heel verrassend voor mij.

Mevrouw De Knop heeft het over de verbindingsfunctionarissen. Ik had begrepen dat die één jaar betaald zijn door Onderwijs en één jaar door Welzijn, en dat er een verlenging is met een jaar. De opdracht van die verbindingsfunctionarissen zou veranderd zijn. Kunt u me een korte uitleg geven waarom dat gebeurt? Het lijkt me toch dat de verbindingsfunctionarissen een

interessante opdracht hadden in de gemeenschapsinstelling zelf. Waarom krijgen ze nu een nieuwe opdracht?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Mevrouw De Knop, uiteraard ben ik het met u eens dat ieder kind recht heeft op kwalitatief onderwijs, ook als dat onderwijs niet verstrekt wordt door een door mij erkende, gefinancierde of gesubsidieerde onderwijsinstelling. Dat is ook de reden waarom minister Vandeuren en ikzelf het initiatief genomen hebben om gezamenlijk naar de Vlaamse Regering te stappen om een aantal engagementen te nemen. Daarom hebben we ons ertoe geëngageerd dat recht te verzekeren binnen de gemeenschapsinstellingen, en in alle andere voorzieningen waar kinderen vrijwillig of gedwongen verblijven. U zult begrijpen dat ik deze problematiek eerst verder grondig en globaal wil onderzoeken, vooraleer ik beleidsconclusies of concrete maatregelen kan voorstellen.

Binnen mijn administratie zullen er intern afspraken gemaakt worden, opdat de inspectie over de lijsten van deze leerlingen zal kunnen beschikken. Maar de controle van de kwaliteit van onderwijs dat verstrekt wordt door andere dan door mij erkende, gefinancierde of gesubsidieerde onderwijsinstellingen, wil ik globaal onderzoeken. Er moet dus een duidelijk kader voor de inspectie aanwezig zijn. Ik wil ook weten waarom de inspectie totnogtoe niet overging tot een kwaliteitscontrole in andere dan onderwijsvoorzieningen. Uiteraard zal de inspectie de opdracht krijgen om dat in de toekomst wel te doen.

Tijdens de twee afgelopen schooljaren – 2008-2009 en 2009-2010 – waren er twee verbindingsfunctionarissen aan de slag in de gemeenschapsvoorzieningen Mol, Ruiselede en Beernem. Zij maakten voor de administraties en kabinetten Welzijn en Onderwijs een omvattend eindverslag van hun werkzaamheden, waaruit bleek dat zij in die twee schooljaren een goed zicht kregen op de werking van het interne onderwijs in de gemeenschapsvoorzieningen en hoe dit onderwijs geoptimaliseerd kan worden. Tevens verzamelden zij heel wat nuttige informatie over hoe er een betere informatiedoorstroming kan zijn tussen onderwijs en de voorziening, op het moment dat de jongere instroomt, maar ook tijdens het traject en bij de uitstroom.

De afgelopen 2 schooljaren zijn we er niet in geslaagd om de vacature van verbindingsfunctionaris in te vullen voor Everberg. Aangezien de verbindingsfunctionarissen dit schooljaar als opdracht hebben om te onderzoeken hoe ze de opgedane ervaringen kunnen omzetten naar structurele en algemeen toepasbare maatregelen, werd de vacature voor Everberg dit jaar niet opnieuw uitgeschreven.

De twee verbindingsfunctionarissen, die betaald worden door Onderwijs en door Welzijn, hebben in het kader van hun huidige opdracht regelmatig overleg met de verschillende voorzieningen, waaronder ook Everberg en Tongeren, om hun voorstellen af te toetsen.

Mevrouw De Knop, u hebt een lange vraag gesteld, en terecht, want het is een belangrijke problematiek, maar helaas moet ik een vrij kort antwoord geven. Ik heb immers ook vastgesteld dat er daar heel veel werk te doen is. We zijn een document aan het voorbereiden en ik heb me ertoe geëngageerd om dat werk ook te doen, maar het is op dit moment nog een beetje te voorbarig om te zeggen hoe we het zullen aanpakken.

De voorzitter: Mevrouw De Knop heeft het woord.

Mevrouw Irina De Knop: Minister, ik ben een beetje verbaasd. Ik begrijp natuurlijk wel dat u de dingen grondig wilt bekijken, maar anderzijds is dit geen problematiek die u pas sinds gisteren kent. Het rapport is uitgekomen in april. We zijn nu toch al oktober. We moeten vaststellen dat het niet zo heel goed loopt met het onderwijs in de gemeenschapsinstellingen. Naast een engagement is er vandaag eigenlijk niets, en dat vind ik heel vreemd.

We weten dat u vanuit de inspectie verantwoordelijk bent om de controle daarop te doen. Misschien heb ik niet goed geluisterd, maar ik heb niet gehoord dat u hebt gezegd dat u het

op een andere manier zult doen. U hebt gezegd dat u eens zult bekijken hoe het kader voor de inspectie is en hoe we het zullen veranderen, meer niet.

U kunt misschien, naast het engagement dat u neemt, minstens vertellen wanneer u een nieuwe structuur op touw zult zetten in die instellingen. Alles verschuiven naar de toekomst omdat we eerst moeten evalueren: dat plaatje begint serieus grijsgedraaid te worden.

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Minister, ik ben voor evaluatie, dat zult u al gemerkt hebben en daarover gaat mijn bijkomende vraag. De verbindingsfunctionarissen hebben nu een nieuwe opdracht, ze moeten hun bevindingen in een rapport schrijven of toch een evaluatie maken van hun bevindingen van de afgelopen 2 jaar. Wanneer denkt u dat ze daarmee klaar zijn? Kunnen we daar dan een bespreking van krijgen of moet dat eerder binnen de commissie Jeugdzorg worden besproken?

Minister Pascal Smet: Mevrouw Van Steenberge, ik meen dat we dat hier kunnen bespreken. Ik ben ook bereid om dat te doen.

Mevrouw De Knop, u zegt dat het plaatje grijsgedraaid is, maar ik verkies een grijsgedraaide plaat boven een valse plaat. Ik erf een situatie. Ik heb vastgesteld dat de problemen er zijn. Ik ben nu 1 jaar minister. Ik hoop dat ook u ooit eens minister wordt, want dan zult u niet alles tot in detail nagaan om te zien of alles goed draait. Er is een hele administratie, een heel systeem en een minister heeft ook voorgangers gehad en gaat er altijd van uit dat de dingen functioneren. Dan komen er dingen die je als minister zelf wilt veranderen, en dat doen we, dat hebben we aangegeven. We zijn in de regeringsverklaring en in de beleidsnota heel ambitieus geweest. Ik heb ook heel blij dat ook deze commissie heel ambitieus is en veel werk wil verzetten op het vlak van onderwijs. Dat is een goed teken, want het betekent dat we als samenleving willen investeren in ons onderwijs.

Daarnaast heeft een minister ook dossiers die op hem afkomen. Ik heb deze dingen ook maar vastgesteld. Het klopt dat we het rapport in april hebben gekregen en er zijn ook rapporten van de kinderrechtencommissaris gekomen. Het probleem is toen heel acuut geworden. Het eerste dat ik heb gedaan – en ik ben trouwens de eerste minister die dit doet – is zeggen dat we daar iets zullen aan doen! We zullen dat ook doen, maar verwacht niet van mij dat ik over iets dat de afgelopen 20 jaar gegroeid is, nu plotseling een-twee-drie met pasklare oplossingen kom. Deze kwestie is niet zo simpel. Het zijn bovendien ook niet de makkelijkste kinderen en jongeren die daar zitten. We moeten bekijken hoe we dit zullen aanpakken. We moeten niet alleen afstemmen op Welzijn, maar eventueel ook op Justitie en op anderen. Ik wil een oplossing die werkt. Ik zal dit niet naar sint-juttemis verwijzen.

Als ik naar de Vlaamse Regering ga, mevrouw De Knop, en samen met minister Vandeuren het engagement aanga en dit ook laten noteren door de Vlaamse Regering, dan wil dat toch wel zeggen dat we er iets aan willen doen. Als ik er niets aan zou willen doen, zou ik toch nooit naar de Vlaamse Regering gaan met dat engagement, dan zou ik zeggen dat het inderdaad heel belangrijk is en dat we zullen proberen om er iets aan te doen, maar dan zou ik me niet vast rijden.

Ik herhaal dat ik er iets wil aan doen, dat ik er iets zal aan doen en wel zo snel mogelijk. Dat is duidelijk, niet?

Mevrouw Irina De Knop: Ik ben blij dat u dit niet naar sint-juttemis verwijst.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Kunt u ook nog een timing geven?

Minister Pascal Smet: Ik heb daartoe een opdracht gegeven aan mijn administratie. U weet dat we werken met projecten, met projectteams. Alles uit de beleidsnota hebben we opgedeeld in projecten. Dit is erbij gekomen. Ik heb opdracht gegeven aan het departement om een projectteam op te starten om dit te doen. Eerstdaags zal ik de timing ontvangen voor dit projectteam. Het moet tussen de andere projecten worden geschoven.

Ik wil u erop wijzen dat we met heel veel projecten bezig zijn, ook met heel veel evaluaties en opvolgingen. De hele planning moet opgeschoven worden en we moeten bekijken waar we het in kunnen passen. De mensen van de administratie hebben dit nog niet kunnen doen, maar ze weten dat dit prioritair is en ik denk dat we het op een van de komende beleidsraden zullen aanpakken.

Om u een idee te geven van hoe we werken, mevrouw De Knop: we zijn nu al begonnen met het organiseren van extra beleidsraden op zaterdag. De ambtenaren komen dan omdat we in de week onvoldoende tijd hebben. We zijn in Onderwijs dus goed aan het draaien.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Ik vroeg het u om te vermijden dat ik u over een paar maanden de vraag opnieuw stel.

Minister Pascal Smet: Voor dergelijke vragen kunt u altijd aan de commissiesecretaris vragen dat hij met mijn secretariaat contact opneemt. We proberen ons ook aan te passen aan uw agenda.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Heeft het feit dat er geen verbindingsfunctionaris was in Everberg, te maken met de specifieke communautaire situatie van Everberg?

Minister Pascal Smet: Ik weet niet hoe dat komt, we hebben de functie niet kunnen invullen.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■